

Solo of Samen

seo economisch onderzoek

Amsterdam, mei 2015
In opdracht van Buma/Stemra

Solo of Samen

Gevolgen van flexibilisering rechtenbeheer door Buma/Stemra

Rob van der Noll
Jarst Weda
Ward Rougoor
Nicole Rosenboom

Cordemeyer & Slager:
Irvette Tempelman

seo economisch onderzoek

‘De wetenschap dat het goed is’

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport nr. 2015-19

ISBN 978-906-73373-42

Copyright © 2015 SEO Amsterdam. Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl

Samenvatting

De meerderheid van de leden van BUMA/STEMRA is niet op de hoogte van de mogelijkheden om een gedeelte van de muziekrechten anders te laten beheren. Op korte termijn zullen weinig muzikanten het collectief rechtenbeheer de rug toe keren. Wanneer zij dat wel zouden doen, zou dit gunstig kunnen zijn voor innovatie en concurrentie en meer maatwerk mogelijk maken, maar zou dit ook kunnen leiden tot versnippering van rechten.

- BUMA/STEMRA heeft SEO Economisch Onderzoek gevraagd om onderzoek te doen naar de economische gevolgen van het recent ingevoerde ‘opt-out-systeem’ in het rechtenbeheer voor muzikanten. Sinds juni 2014 kunnen auteurs categorieën van auteursrechten terugtrekken uit collectief beheer door BUMA/STEMRA. Een potentieel mededingingsprobleem en een toezegging daaromtrent aan ACM van 3 juni 2014 liggen mede ten grondslag aan de invoering van het opt-out-systeem en aan dit onderzoek.
- Rechtenbeheer is een intermediairfunctie tussen muzikanten en muziekgebruikers waarbij de aangesloten auteurs de auteursrechten overdragen aan een collectieve beheersorganisatie (CBO). Het omvat de verlening van licenties aan gebruikers van muziekwerken, het controleren van het gebruik van muziekwerken, toezicht op het gebruik van de verleende rechten, de inning van de vergoeding voor de verleende licentierechten en de uitkering van de inkomsten aan de aangesloten auteurs. Collectief beheer maakt het voor auteurs en gebruikers eenvoudiger om op grote schaal licentietransacties te sluiten.
- Voor het beheer van bepaalde rechten is een vergunning van de overheid vereist. BUMA is de enige partij met een dergelijke vergunning. Andere rechten mogen ook door andere partijen worden beheerd. Vóór invoering van het ‘opt-out-systeem’ ontbrak het aan een snelle, makkelijke en transparante procedure om slechts een deel van de rechten bij BUMA in collectief beheer te brengen. Hierdoor was het lastig om lidmaatschap bij BUMA te combineren met andere vormen van rechtenbeheer voor categorieën waar geen vergunning voor is vereist. Deze *de facto* alles-of-niets situatie leidde tot een mededingingsrisico. De centrale onderzoeksvraag van dit rapport is: *Wat zijn de te verwachten economische gevolgen van het opt-out-systeem? Wat zijn mogelijke verbeterpunten ten aanzien van de keuzevrijheid voor auteurs bij het beheer van hun rechten?*
- De gebruikte onderzoeksmethoden zijn economisch en juridisch deskresearch, enquêtes onder de stemgerechtigde leden van BUMA/STEMRA en interviews.
- De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat het overgrote deel van de bij BUMA/STEMRA aangesloten muzikanten (72%) niet bekend is met het nieuwe systeem. Afhankelijk van de rechtencategorie, is tussen de 5% en 13% van de respondenten van plan om gebruik te gaan maken van het systeem. Tussen de 33% en de 42% geeft aan niet te weten of hij of zij rechten wilt weghalen uit collectief beheer.
- Meer dan 60% van de aangesloten auteurs begrijpt het flexibel rechtenbeheer van BUMA/STEMRA niet en minder dan de helft van hen kan de gevolgen ervan overzien. Slechts ongeveer 20% van auteurs vindt zichzelf voldoende geïnformeerd over het nieuwe systeem. Desalniettemin vindt het merendeel (70%) keuzevrijheid bij rechtenoverdracht belangrijk.
- Zolang het gebruik van opt-outs gering is, zijn er nauwelijks gevolgen voor de muziekexploitant en de eindgebruiker. Het opt-out-systeem kan – ongeacht de mate van gebruik – wel een gunstige invloed hebben op de prikkels voor BUMA/STEMRA om de dienstverlening richting zowel auteurs als gebruikers te verbeteren. De mogelijkheid om rechten weg te trekken uit

collectief beheer is daarom gunstig voor marktwerking en dus ook voor de muzikant en de eindconsument.

- Voor een auteur is de belangrijkste keuzefactor voor een beheersoptie de hoogte van de rechtenvergoeding gevolgd door gemak en de snelheid van uitbetaling. Publieksbereik en promotie worden relatief minder belangrijk gevonden.
- Een meerderheid van de respondenten geeft aan de hoogte van de rechtenvergoeding door BUMA/STEMRA goed of zeer goed te waarderen. Ook het gemak en het publieksbereik worden door de meerderheid positief beoordeeld. Over de promotie en in mindere mate de snelheid van uitbetalen zijn respondenten minder tevreden. In vergelijking met alternatieve beheersopties scoort BUMA/STEMRA echter goed. Alternatieve beheersopties zelfbeheer en de eenmalige afkoop van rechten scoren ook bovengemiddeld. Beheer door een buitenlandse CBO en beheer via een intermediair scoren het minste.
- BUMA/STEMRA-aangeslotenen staan open voor verdere flexibilisering. Tussen de 40% en 60% geeft aan meer mogelijkheden te willen voor eigen gebruik van werk (met name voor promotiedoeleinden en voor productie in eigen beheer/loonpersing) of individuele muziekwerken en incidentele gebruiksdoelen te willen kunnen uitsluiten van collectief beheer.
- Mochten auteurs in de toekomst in hogere mate rechten niet meer collectief door BUMA/STEMRA laten beheren, dan kunnen zowel gunstige als ongunstige effecten optreden. Gunstige effecten bestaan uit concurrentie, innovatie en maatwerk. De ongunstige effecten treden op als gevolg van versnippering: muziekdiensten moeten met meer partijen onderhandelen met mogelijk een lagere beschikbaarheid van muziekdiensten tot gevolg.

Inhoudsopgave

Samenvatting	i
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding.....	1
1.2 Probleemstelling.....	2
1.3 Methode.....	3
1.4 Leeswijzer.....	4
2 Rechtenbeheer voor muzikauteurs	5
2.1 Collectief rechtenbeheer.....	5
2.2 Nationaal kader: Auteurswet – muzikauteursrecht.....	7
2.3 Europees kader: Richtlijn collectief beheer.....	8
2.4 Alternatieven voor collectief beheer	10
3 Enquête onder auteurs Buma/Stemra	15
4 Economische effecten afname collectief rechtenbeheer	29
4.1 Economische effecten.....	29
4.2 Mogelijke effecten waardeketen.....	32
5 Conclusies	37
Literatuur	41
Bijlage A Begrippenlijst	43
Bijlage B Vragenlijst enquête	45
Bijlage C Aanvullende verantwoording enquête	57

1 Inleiding

Rechtenbeheer door Buma/Stemra werd als ‘alles-of-niets’ ervaren met een mededingingsrisico als gevolg. Daarom is de mogelijkheid geïntroduceerd voor auteurs om categorieën van rechten anders te (laten) beheren (het opt-out-systeem). Dit rapport onderzoekt de economische gevolgen van het nieuwe systeem, mede naar aanleiding van een bindende toezegging aan ACM.

1.1 Aanleiding

Directe aanleiding voor het laten verrichten van een onderzoek is een ontwerpbesluit van de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) van 14 april 2014. ACM heeft naar aanleiding van een klacht van een auteur een onderzoek ingesteld tegen Buma/Stemra inzake een mogelijke overtreding van artikel 24 Mw en artikel 102 VWEU (verbod misbruik economische machtspositie). In het ontwerpbesluit doet Buma/Stemra een aantal toezeggingen. Bij besluit van 3 juni 2014 zijn de toezeggingen bindend verklaard. Box 1.1 geeft de toezegging die ziet op de uitvoering van een onderzoek.

Box 1.1 Toezegging extern onderzoek

Buma/Stemra zet een onderzoek uit op het gebied van flexibilisering van het rechtenbeheer. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een externe partij en zal door Buma/Stemra worden gefinancierd. Buma/Stemra definieert binnen uiterlijk een maand na het van kracht worden van de toezeggingen, in overleg met de onafhankelijke derde, een probleemstelling voor het uit te voeren onderzoek. Mogelijke onderzoeksonderwerpen zijn:

- de positie van de auteur en de mogelijkheden die de Richtlijn [Richtlijn 2014/26/EU, toevoeging SEO] met zich meebrengt voor de auteur;
- de mogelijkheden van verdere flexibilisering van het rechtenbeheer.

Buma/Stemra zet het onderzoek uit binnen twee maanden na het akkoord van de onafhankelijke derde over de te onderzoeken probleemstelling. Na voltooiing van het onderzoek publiceert Buma/Stemra de onderzoeksresultaten integraal op haar website.

Bron: ACM-besluit 13.1395.53, nr. 39, pp. 11-12.

De toezeggingen van Buma/Stemra zijn erop gericht de mededingingsrisico's te voorkomen. Het mededingingsrisico komt er volgens ACM op neer dat auteurs te weinig keuzemogelijkheden hebben om een gedeelte van hun rechten aan Buma/Stemra over te dragen of in te trekken. Weliswaar was het reeds mogelijk om bepaalde rechtencategorieën en/of landen van overdracht aan Buma/Stemra uit te sluiten – namelijk via een verzoek aan de directie – maar dat gebeurde in de praktijk echter zelden tot nooit individueel (alleen tussen Buma/Stemra en een aantal (zeer) grote uitgevers) en deze beslissing was uiteindelijk aan Buma/Stemra in plaats van aan de muzikanten. Of zoals verwoord in het ACM-besluit: ‘bij Buma/Stemra [ontbreekt (ontbrak)] een snelle, makkelijke en transparante procedure (...) om [voor slechts een deel van de rechten, bijvoorbeeld voor alleen de *offline* rechten, bij Buma/Stemra aan te sluiten]’ (ACM-besluit 13.1385.53, nr. 23, pp. 5-6).

Voor offline exploitatie kunnen auteurs nauwelijks om Buma/Stemra heen, vooral omdat Buma een monopolie heeft op het innen van bepaalde typen rechtenvergoedingen (in het bijzonder ten aanzien van openbare uitvoeringen en het uitzenden van muziekwerken via radio- en

televisiezenders).¹ Online exploitatie is echter wel vatbaar voor concurrentie, mede omdat schaalvoordelen en transactiekosten mogelijk een kleinere rol spelen bij digitale distributie. De noodzaak voor collectief beheer is hierdoor mogelijk ook kleiner.

Gebrek aan flexibiliteit in het aansluitbeleid betekent dat auteurs die van Buma/Stemra gebruik willen maken voor *offline* exploitatie te weinig mogelijkheden hebben om voor *online* exploitatie een andere beheersoptie te kiezen. Volgens ACM belemmert dit de mogelijkheden voor auteurs en intermediairs (bijvoorbeeld (muziek) start-ups) om te innoveren en te groeien.

Naast het voorkomen van de mededingingsrisico's, vindt Buma/Stemra het van belang dat de auteur een goede keuze kan maken uit het menu van opties dat mogelijk wordt gemaakt door flexibel rechtenbeheer. Dit rapport beoogt daaraan bij te dragen door enkele alternatieve opties voor rechtenbeheer te inventariseren.

1.2 Probleemstelling

Het aanbieden van een 'alles-of-niets'-contract kan tot een belemmering van de concurrentie op het gebied van rechtenbeheer leiden. Het bieden van een 'keuzemenu' aan de auteur moet het mogelijk maken om sommige rechten wel en andere rechten juist niet over te dragen. Met het invoeren van een 'opt-out' systeem (onderdeel van de toezeggingen) wordt een dergelijk keuzemenu gerealiseerd. Dit disciplineert muziekauteurs om (meer dan nu) na te denken over de verschillende opties om bepaalde rechten te laten beheren en om hierover een weloverwogen keuze te maken.

Het onderzoek werpt licht op de bredere, maatschappelijke voordelen van flexibel rechtenbeheer. Zo kan het innovatie ten goede komen indien het voor intermediairs/ professionele muziekgebruikers eenvoudiger en/of voordeliger wordt om rechtenvergoedingen af te dragen. Ook het ontstaan van nieuwe intermediairs die zich toeleggen op het innen van de rechtenvergoedingen – zogeheten *re-intermediation* – is hiervan een voorbeeld.

Er leven wel vragen over de gevolgen van flexibel rechtenbeheer en over de verschillende exploitatieopties, ook bij muziekauteurs en exploitanten.² Flexibilisering kan ertoe leiden dat een gebruiker in de nieuwe situatie met meer organisaties zaken moet doen om een muziekrepertoire samen te stellen. Deze 'versnippering' brengt doorgaans transactiekosten met zich mee. Wegen deze transactiekosten op tegen de voordelen van flexibel rechtenbeheer? Wat betekent de wijziging van het systeem voor de beschikbaarheid van brede muziekdiensten?

¹ Voor bemiddeling inzake muziekauteursrecht m.b.t. *offline* uitvoeringen en uitzendingen van muziekwerken via radio- en televisiezenders en *online* lineaire uitzendingen van muziekwerken, al dan niet met winst oogmerk, is toestemming vereist van de minister van Veiligheid & Justitie (V&J). Tot dusver is alleen aan Buma een dergelijke vergunning verstrekt. Voor bemiddeling inzake muziekauteursrecht m.b.t. *online* beschikbaarstelling van muziekwerken alsmede bemiddeling inzake mechanische c.q. reproductierechten geldt *geen* vergunningseis. Stemra is *de facto* wel de enige organisatie in Nederland die actief is op het gebied van collectieve *offline* exploitatie van mechanische c.q. reproductierechten (ACM-besluit 13.1385.53, nr. 15-17, p. 4).

² Een verwante beleidsdiscussie op zowel nationaal als Europees niveau is de modernisering van het auteursrecht en de relatie tussen flexibilisering van het auteursrecht en innovatie. Zie bijvoorbeeld: Noll, van der et al. (2012).

Een belangrijke onbekende bij het beantwoorden van deze vragen is in welke mate auteurs gebruik zullen gaan maken van de opties die flexibilisering biedt. Auteurs die nu alles overdragen aan Buma/Stemra kunnen er in het nieuwe systeem voor kiezen sommige rechten zelf te beheren of bij een intermediair onder te brengen. Dit zou een verkleining van het marktaandeel van Buma/Stemra betekenen. Daarnaast kunnen auteurs die nu *niets* aan Buma/Stemra overdragen er als gevolg van de systeemwijziging voor kiezen om in de nieuwe situatie wel een gedeelte van hun rechten bij Buma/Stemra onder te brengen.

Voor een auteur zijn de implicaties van de recent ingevoerde opties voor rechtenbeheer onzeker. Belangrijke factoren in de keuze voor een beheersmodel zijn onder meer: publieksbereik, de opbrengsten, de kosten die op rechtenvergoedingen worden ingehouden voor het beheer, tijd tussen de uitbetaling van royalty's en openbaarmaking of reproductie door de gebruiker, en hoe flexibel rechten kunnen worden gewijzigd of worden teruggetrokken. Voorts is van belang hoe de spreiding van auteurs en muziekwerken naar de verschillende modellen zal zijn in verband met versnippering. Oftewel: vindt er een consolidatie plaats waardoor een klein aantal partijen de rol (gedeeltelijk) overneemt die Buma/Stemra nu vervult, of treedt er versplintering op waardoor auteurs van tal van exploitatieopties gebruik gaan maken?

De centrale onderzoeksvraag kan daarmee als volgt geformuleerd worden:

Box 1.2 Centrale onderzoeksvraag

Wat zijn de te verwachten gevolgen van de thans beschikbare opties voor rechtenbeheer voor de muzikant, de muziekexploitant en de eindconsument? Welke factoren hebben invloed op de prestaties van de waardeketen (zoals onder andere de kosten en opbrengsten van het beheer voor de auteur en beschikbaarheid en toegankelijkheid van muziek voor de eindconsument)? Wat zijn mogelijke verbeterpunten ten aanzien van de keuzevrijheid voor auteurs bij het beheer van hun rechten?

Bron: SEO Economisch Onderzoek, opgesteld in samenspraak met de opdrachtgever.

1.3 Methode

De gebruikte onderzoeksmethoden zijn economisch deskresearch, een web-enquête onder de leden van Buma en diepte-interviews. Daarnaast heeft Mr. I. M. (Irvette) Tempelman juridische input geleverd en het juridische deskresearch voor haar rekening genomen.³

Verder dient vermeld te worden dat dit onderzoek een momentopname betreft. De markt is dynamisch en de inventarisatie van intermediairs en muziekexploitaties is aan verandering onderhevig.

³ Irvette Tempelman is verbonden aan Elaw@Leiden, centrum voor Recht in de Informatiemaatschappij van de Universiteit Leiden, en advocaat bij Cordemeyer & Slager.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de (juridische) achtergrond van rechtenbeheer voor muzikanten en de opties die er naast collectief beheer door Buma/Stemra zijn. Hoofdstuk 3 rapporteert de resultaten van de enquête onder de leden van Buma/Stemra. Hoofdstuk 4 beschrijft de economische gevolgen van flexibel rechtenbeheer. Hoofdstuk 5 sluit het rapport af met conclusies.

Bijlage A bevat een begrippenlijst, de vragenlijst is opgenomen in Bijlage B. Bijlage C geeft aanvullende informatie over de response op de enquête.

2 Rechtenbeheer voor muzikauteurs

Voor het beheren van auteursrechten van muzikauteurs is voor sommige rechten een vergunning van de overheid vereist. De vereniging Buma is de enige partij in Nederland die een dergelijke vergunning heeft. Daarnaast zijn er andere intermediairs in Nederland actief voor de exploitaties waar geen vergunning voor is vereist.

2.1 Collectief rechtenbeheer

Wat is beheer van muziekrechten?

Het beheer van muziekrechten omvat de verlening van licenties aan gebruikers van muziekwerken, het uitoefenen van controle op het gebruik van muziekwerken, het houden van toezicht op het gebruik van de verleende rechten, de handhaving van de rechten, de inning van de vergoeding voor de verleende licentierechten (de exploitatie inkomsten). Daar komt voor de collectieve beheersorganisaties, zoals Buma, bij de uitkering van de inkomsten aan de betreffende rechthebbenden op basis van een verdeelsleutel (repartitie).

Wie is gerechtigd tot het beheren van muziekrechten van muzikauteurs?

De muzikauteur ofwel rechthebbende kan het beheer zelf uitvoeren of kiezen voor (collectief) beheer door een derde. De keuze voor een derde is afhankelijk van de exploitatievorm. Voor het beheren van muziekrechten van muzikauteurs is voor sommige exploitatievormen op basis van artikel 30a Auteurswet een vergunning van de overheid vereist.

Beheer op basis van wettelijke concessie

Voor het beheer van bepaalde rechten is een vergunning van de overheid vereist.⁵ Buma [vereniging] is tot op heden de enige partij in Nederland die een dergelijke vergunning heeft verkregen van de overheid, de zogenoemde Buma-concessie.⁶ In feite heeft Buma derhalve hierin een monopoliepositie. Het gaat hier om uitvoering in het openbaar of de uitzending in een radio- of televisieprogramma.⁷ Het uitzenden van muziek in een radio- of televisieprogramma via het internet – al dan niet onder gelijktijdige reguliere uitzending daarvan – valt onder de Buma-concessie. Uitzenden (streamen) via het internet omvat vormen als webcasting en podcasting.

De eerste Buma-concessie dateert uit 1933 en zag alleen toe op de uitvoering in het openbaar. In 1972 is de concessie uitgebreid tot uitzending van radio- en televisieprogramma's. Het bedrijfsmatig

⁵ Een wettelijke concessie is vereist voor het beheren van *offline* uitvoeringsrechten (uitvoering van muziekwerken in het openbaar – concerten en optredens) alsmede *offline* en *online* uitzendingsrechten (uitzenden van muziekwerken in radio- en televisieprogramma's) ten aanzien van muziekwerken (muziek en bijbehorende teksten) alsmede ten aanzien van dramatisch-muzikale werken, choreografisch werken en pantomimes voor zover van deze laatste werken uitvoering of uitzending daarvan zonder gelijktijdige vertoning op het toneel is (het zogenoemde 'kleinrecht') en filmwerken (al dan niet onder gelijktijdige vertoning), ten behoeve van bij haar aangesloten componisten, tekstdichters, erfgenamen, bewerkers en muziekuitgevers (hierna: rechthebbenden).

⁶ Tekst en Commentaar, Intellectuele Eigendom, derde druk, p. 76, (toelichting bij) artikel 30a, Kluwer Deventer 2009.

⁷ TK 26 538, nr 2, p. 13, punt 26

bemiddelen in voornoemde muzikauteursrechten zonder wettelijke concessie is strafbaar als overtreding.

Buma bemiddelt op basis van een overeenkomst met de rechthebbenden. Er bestaat geen verplichting voor de rechthebbenden om een overeenkomst met Buma aan te gaan. De rechthebbenden mogen ook hun rechten zelf (blijven) beheren. (Zie voor een nadere toelichting hierop onder het kopje vrije keuze muzikauteur.) Stemra [stichting] kan op grond van een overeenkomst met de rechthebbende bemiddelen in diens verveelvoudigingsrechten. In tegenstelling tot Buma handelt Stemra niet op basis van een wettelijke concessie.

Het verdient daarbij de kanttekening dat de Buma-concessie alleen toeziet op uitvoering in het openbaar en het uitzenden van radio- en televisieprogramma's en Simulcasting. Het zogenoemde beschikbaarstellingsrecht dat zich kenmerkt doordat men zelf de plaats en tijd van toegang tot muziekwerken kan kiezen is niet onderhevig aan een wettelijke concessie. Hetzelfde geldt voor andere exploitatievormen dan uitvoering in het openbaar of het uitzenden van radio- en televisieprogramma's. Het staat derhalve andere partijen dan Buma vrij bedrijfsmatig te bemiddelen in de beschikbaarstelling van muziekwerken.

Buma optreden zonder vergunning

Naast haar bevoegdheden om op basis van haar wettelijke concessie uitvoerings- en uitzendingsrechten van bij haar aangesloten rechthebbenden te beheren, verricht Buma beheertaken op terreinen waarvoor de wettelijke concessie niet geldt. Buma mag - net als andere partijen - beheertaken uitvoeren op terreinen die buiten het bereik van de wettelijke concessie vallen mits zij hiervoor door de rechthebbenden de bevoegdheden hebben verkregen.

Vrije keuze muzikauteur

Zoals gezegd, heeft de muzikauteur de vrije keuze om voor vertegenwoordiging te kiezen dan wel zelf haar rechten te beheren, zowel voor de terreinen die binnen als buiten de scope van de wettelijke Buma-concessie vallen. Voor de terreinen buiten de scope van de Buma-concessie, staat het de muzikauteur bovendien vrij om voor een andere vertegenwoordiger te kiezen dan Buma. Inmiddels zijn er behoorlijk wat partijen die zich op deze vrije markt begeven (zie onder).

Toezeggingsbesluit Buma - Flexibilisering

De Autoriteit Consument en Markt (ACM) heeft de toezeggingen van Buma/Stemra ter zake het bieden van 'opt-outs' (flexibilisering van het muziekrechtenbeheer) aan rechthebbenden bij besluit van 3 juni 2014 bindend verklaard voor de duur van drie jaar. De 'opt-out' bestaat er in dat rechthebbenden rechtencategorieën kunnen uitsluiten of terugtrekken van overdracht aan Buma/Stemra. Voorheen hadden rechthebbenden die zich aansloten bij Buma/Stemra alleen de mogelijkheid om de directie van Buma/Stemra te verzoeken om uitzonderingen toe te laten op het standaard beleid dat een muzikauteur al zijn exploitatierechten op al zijn bestaande en toekomstige muziekwerken aan Buma/Stemra over diende te dragen als hij gebruik wenste te maken van de diensten van Buma/Stemra.

De ingezette flexibilisering past zowel in het huidige Europese beleid op dit terrein (zie in dit kader de Richtlijn 2014/26/EG d.d. 26 februari 2014 betreffende het collectieve beheer van

auteursrechten en naburige rechten en de multiterritoriale licentieverlening van rechten inzake muziekwerken voor het online gebruik ervan op de interne markt) als in het beleid van het kabinet. Het algemene standpunt van het kabinet is dat Buma zichzelf per definitie als dienstverlener voor de bij hun aangesloten leden dient in te zetten en niet als zelfstandige omzetmaker dient te opereren.⁸

Buma/Stemra biedt thans haar leden de mogelijkheid om de volgende rechten van de overdracht uit te sluiten: (1) events; (2) RTV en Simulcasting; (3) achtergrondmuziek; (4) mechanisch; (5) online, waarbij onderscheid kan worden gemaakt naar de volgende subcategorieën: (5a) online mechanisch voor niet interactief gebruik; (5b) online mechanisch voor interactief gebruik; (5c) online uitvoeringsrecht voor niet interactief gebruik; (5d) online uitvoeringsrecht voor interactief gebruik. De mechanische rechten zien toe op het rechtenbeheer door Stemra en de uitvoeringsrechten vallen onder de scope van Buma.

2.2 Nationaal kader: Auteurswet – muziekauteursrecht

Op grond van de Auteurswet komen de makers van (muziek)werken absolute rechten toe, te weten de zogenoemde exploitatierechten en persoonlijkheidsrechten. De exploitatierechten zijn grofweg te verdelen in het recht om een werk openbaar te maken en het recht om een werk te verveelvoudigen. Op deze rechten bestaat een limitatief aantal wettelijke beperkingen, zoals het citaatrecht, leenvergoedingsrecht, gehandicapten, onderwijsgebruik, kopiëren voor eigen gebruik, preservingekopieën, dwanglicentie etheruitzending en kabeldoorgifte, vastlegging voor uitzending, eredienst, incidentele verwerking en parodie.

Behoudens voornoemde wettelijke beperkingen komt aan de (muziek)auteur met uitsluiting van anderen het recht toe om te beslissen over het openbaar maken en verveelvoudigen van diens (muziek)werk. Een auteur kan deze exploitatierechten geheel of gedeeltelijk aan een ander overdragen dan wel aan anderen licentiëren. Overdracht dient te geschieden bij akte (onderhands of notarieel) en heeft tot gevolg dat de (muziek)auteur het overgedragen recht verliest. De auteur kan na volledige overdracht van diens rechten (aan bijvoorbeeld Buma) niet meer zelf licenties verlenen (althans niet zonder toestemming van de partij aan wie de rechten zijn overgedragen). De exploitatierechten kunnen volledig dan wel gedeeltelijk worden overgedragen.

In geval van licentiëring behoudt de (muziek)auteur diens recht en verleent hij aan anderen exclusieve dan wel niet-exclusieve rechten. Aan het licentiëren van rechten zijn geen vormvereisten verbonden. Indien de auteur een exclusief recht heeft verleend, kan hij een vergelijkbaar recht niet ook aan een andere partij verlenen. Heeft de auteur daarentegen gekozen voor het verlenen van een niet-exclusief recht, dan staat het hem vrij om een vergelijkbaar recht ook aan andere partijen te verlenen.

⁸ TK 29 838, nr. 26, p. 5-6

2.3 Europees kader: Richtlijn collectief beheer

Op Europees niveau bevat de Richtlijn collectief beheer⁹ voorschriften ten aanzien van het collectief beheer van auteursrechten (en naburige rechten), waaronder voorschriften betreffende multiterritoriale licentieverlening voor online gebruik van muziekwerken binnen Europa. Het Europees parlement en de Raad erkennen het belang van de collectieve beheersorganisaties (hierna: CBO's) zoals BUMA/STEMRA en zijn van oordeel dat de CBO's deze rol moeten kunnen blijven vervullen, doch tegelijkertijd zien het Europees parlement en de Raad mogelijkheden en de noodzaak tot verbetering van het beheer door de CBO's alsmede de onderlinge samenwerking tussen de CBO's ten aanzien van het verlenen van multiterritoriale licenties voor online gebruik van muziekwerken binnen Europa. In de Richtlijn is een harmoniserend regelgevend kader opgenomen dat als minimale waarborg dient binnen Europa. Elke lidstaat dient uiterlijk 10 april 2016 de Richtlijn collectief beheer te hebben geïmplementeerd in hun nationale wetgeving.

Collectief beheer auteursrechten (en naburige rechten)

In de Richtlijn wordt de Aanbeveling 2005/737/EG van de Europese Commissie van 21 oktober 2005 (hierna: Aanbeveling) aangehaald waarin een aantal beginselen is uiteengezet zoals de vrijheid van rechthebbenden om hun CBO te kiezen (Europabreed). In de Richtlijn collectief beheer wordt vastgesteld dat de Aanbeveling ongelijkmatig is opgevolgd door de CBO's. Derhalve heeft de Richtlijn collectief beheer mede tot doel om de nationale regelgeving betreffende de toegang tot het beheer van auteursrechten door CBO's, de manieren waarop zij bestuurd worden en hun toezichtkader te coördineren en (minimum) voorschriften voor CBO's vast te leggen teneinde een goed functionerend beheer te waarborgen. Als algemeen beginsel van de Richtlijn collectief beheer heeft te gelden dat CBO's dienen te handelen in het belang van de rechthebbenden of andere CBO's wiens rechten zij vertegenwoordigen en dat CBO's hen geen verplichtingen oplegt die niet noodzakelijk zijn voor de bescherming van die belangen of voor het doeltreffende beheer van de rechten.¹⁰

In de Richtlijn collectief beheer wordt een minimum regelgevend kader gesteld ter zake: (a) vertegenwoordiging van rechthebbenden, lidmaatschap en organisatie van CBO's¹¹; (b) beheer van rechteninkomsten¹²; (c) beheer van rechten namens andere CBO's¹³; (d) betrekking met gebruikers¹⁴; (e) transparantie en verslaggeving, waaronder het verstrekken van informatie aan rechthebbenden en andere CBO's over het beheer¹⁵; (f) multiterritoriale licentieverlening van online rechten inzake muziekwerken door CBO's¹⁶; en (g) handhavingsmaatregelen.¹⁷ De Richtlijn collectief beheer biedt onder meer waarborgen voor een vrije CBO-keuze¹⁸. Een rechthebbende

⁹ Richtlijn 2014/26/EG van het Europees Parlement en de Raad d.d. 26 februari 2014 betreffende het collectieve beheer van auteursrechten en naburige rechten en de multiterritoriale licentieverlening van rechten inzake muziekwerken voor het online gebruik ervan op de interne markt, PB EU 20.03.2014, L 84/72

¹⁰ artikel 4 Richtlijn collectief beheer

¹¹ artikelen 4 tot en met 10 Richtlijn collectief beheer

¹² artikelen 11 tot en met 13 Richtlijn collectief beheer

¹³ artikelen 14 tot en met 15 Richtlijn collectief beheer

¹⁴ artikelen 16 tot en met 17 Richtlijn collectief beheer

¹⁵ artikelen 18 tot en met 22 Richtlijn collectief beheer

¹⁶ artikelen 23 tot en met 32 Richtlijn collectief beheer

¹⁷ artikelen 33 tot en met 38 Richtlijn collectief beheer

¹⁸ artikel 5 sub 2 Richtlijn collectief beheer

dient het recht te hebben om een CBO van diens keuze - ongeacht de lidstaat van nationaliteit, verblijf of vestiging van de CBO of de rechthebbende - te machtigen om de rechten, rechtencategorieën of soorten werk en andere materie te beheren. Een CBO heeft slechts een beperkte mogelijkheid een dergelijk verzoek tot beheer te weigeren.

Verder wordt gesteld dat voor zover het niet-commercieel gebruik betreft de lidstaten ervoor moeten zorgen dat CBO's de nodige maatregelen nemen opdat rechthebbenden het recht kunnen uitoefenen om voor dergelijk gebruik licenties te verlenen¹⁹. Tot deze maatregelen horen onder meer het informeren van de rechthebbende over de voorwaarden van het gebruik van een dergelijk recht en hen in staat stellen zo vrijelijk mogelijk gebruik te kunnen maken van dit recht. De mogelijkheid die door Buma/Stemra wordt geboden aan muzikauteurs om voor promotiedoeleinden onder een 'creative commons' licenties te verlenen ten aanzien van muziekwerken die Buma/Stemra onder diens beheer heeft, sluit hier goed bij aan.

Daarnaast wordt in de Richtlijn bepaald dat in het geval een rechthebbende een CBO machtigt om diens rechten te beheren, de rechthebbende de mogelijkheid dient te hebben om de verleende machtiging voor het beheer van rechten, categorieën van rechten of soorten werk en andere materie²⁰ te beëindigen, of elk van de rechten, categorieën van rechten of soorten werk en andere materie van hun keuze terug te trekken voor de grondgebieden van diens keuze mits een opzegtermijn van maximaal 6 maanden in acht wordt genomen²¹. De 'opt-out' regeling van Buma/Stemra gebaseerd op hun eerdere toezeggingen en welke bindend zijn verklaard door ACM d.d. 3 juni 2014 waarbij de mogelijkheid wordt geboden categorieën van rechten op muziekwerken (exploitatievormen) uit te sluiten, anticipeert op voornoemde bepaling uit de Richtlijn die uiterlijk 10 april 2016 dient te zijn geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving.

Daarmee samenhangende wordt in de Richtlijn de keuzemogelijkheid van de rechthebbende om bepaalde rechten, categorie van rechten en soort werk (en andere materie) al dan niet in beheer te geven gewaarborgd.²² In het geval een rechthebbende kiest voor geheel of gedeeltelijke beheer door een CBO dient de door de rechthebbende verleende toestemming schriftelijk en specifiek te zijn. Het dient derhalve voldoende gespecificeerd te zijn welke rechten, categorie van rechten en soort werk (of andere materie) in beheer worden gegeven. Algemene toestemmingsformuleringen zijn derhalve niet toegestaan. Indien een rechthebbende aan een CBO een machtiging wenst te geven om diens rechten te beheren - dan wel daartoe diens rechten overdraagt aan de CBO - dient elk recht of categorie van rechten en soort werk (en andere materie) op het formulier waarmee de rechthebbende de CBO machtigt - dan wel het document op basis waarvan een rechthebbende diens rechten overdraagt aan de CBO - te worden gespecificeerd. Voor (categorie van) rechten of werken (of andere materie) die niet gespecificeerd zijn op voornoemd machtigings- of overdrachtsdocument, geldt de machtiging of overdracht niet. De CBO dient de rechthebbende (vooraf) te informeren over diens keuzemogelijkheden.

¹⁹ artikel 5 sub 3 Richtlijn collectief beheer

²⁰ In de overweging van de Richtlijn (O.19) is opgenomen dat de rechten, categorieën van rechten of soort werk en andere materie die worden beheerd door de CBO moet worden bepaald door de algemene ledenvergadering van die organisatie tenzij deze al zijn bepaald in de statuten dan wel wettelijk zijn voorgeschreven. Daarbij wordt opgemerkt dat het van belang is dat een evenwicht wordt gebalanceerd tussen de beschikkingsvrijheid van de auteurs en het doeltreffend kunnen beheren door de CBO in de specifieke creatieve sector.

²¹ artikel 5 sub 4 Richtlijn collectief beheer

²² artikel 5 sub 7 Richtlijn collectief beheer

De mogelijkheid die Buma/Stemra thans biedt in exploitatiecontracten is een tweetraps formule. In de exploitatiecontracten wordt niet de mogelijkheid geboden aan de rechthebbende om categorieën van rechten op muziekwerken van overdracht uit te sluiten (artikel 20 van de huidige exploitatiecontracten biedt alleen de mogelijkheid om gebieden uit te sluiten). Om categorieën van rechten op muziekwerken uit te sluiten kan de auteur gebruik maken van het wijzigingsformulier exploitatie auteursrechten (de opt-out-regeling).

Multiterritoriale licenties online gebruik muziekwerken

Het door het Europees parlement en de Raad gekozen systeem van een ‘Europees Licentiepaspoot’, komt er kort gezegd op neer dat van de CBO’s die een licentie op de onlinerechten op muziekwerken op multiterritoriale basis willen verlenen, wordt geëist dat wordt voldaan aan bepaalde voorwaarden ter zake capaciteitswaarborgen, transparantienormen en geschillenbeslechting. Deze CBO’s worden zogenoemde ‘paspootentiteiten’. CBO’s die hieraan niet willen/kunnen voldoen, kunnen een paspoortentiteit verzoeken om multiterritoriale licenties op hun repertoire te verlenen. Een dergelijke vertegenwoordigingsovereenkomst tussen CBO’s dient op niet-exclusieve basis te worden gesloten. Dit om de keuzemogelijkheden zo breed mogelijk te houden. In de Richtlijn collectief beheer is de waarborg opgenomen dat er pas een verplichting voor een paspoortentiteit bestaat om een verzoek tot vertegenwoordiging in te willigen als hij dit al voor een andere ‘niet-paspootentiteit’ heeft gedaan²⁴. Buma heeft bij de internetconsultatieronde geadviseerd om een verplichting in het leven te roepen voor paspoortentiteiten om ieder verzoek in te willigen maar dit is niet opgevolgd. Voor een uitvoerige bespreking van de effecten van de verschillende opties (en de onderzochte alternatieve opties) verwijzen we naar de ‘Effect beoordeling’²⁵ van het Europees Parlement behorende bij het Richtlijn collectief beheer voorstel.

2.4 Alternatieven voor collectief beheer

Er zijn alternatieven voor collectief rechtenbeheer. Deze paragraaf inventariseert enkele alternatieven.

Eenmalige afkoop

Deze vorm van exploitatierechtenoverdracht lijkt voornamelijk gebruikt te worden door fotografen, schrijvers en in de filmindustrie.²⁶ In geval van eenmalige afkoop, gaan de maker en de gebruiker een overdrachtscontract aan waarmee de gebruiker in één keer de exploitatierechten afkoopt.²⁷ De gebruiker verkrijgt alle rechten en de maker ontvangt een eenmalige som. Indien de gebruiker het werk exploiteert en daar inkomsten uit ontvangt, hoeft hij hier geen deel van af te dragen aan de maker, deze is immers al afgekocht. Het kan zijn dat de gebruiker meer ervaring

²⁴ artikel 30 Richtlijn collectief beheer

²⁵ Werkdocument van de diensten van de commissie, samenvatting van de effectbeoordeling bij het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende het collectieve beheer van auteursrechten en naburige rechten en de multiterritoriale licentieverlening van rechten inzake muziekwerken voor het online gebruik ervan op de interne markt, SWD(2012) 205 final.

²⁶ http://www.stichtingnorma.nl/webos_net/viewitem/website/nieuws/128.aspx

²⁷ Maaïke Molhuysen, Louis Stiller (2011) Handboek voor schrijvers, Atlas Contact, Uitgeverij.

heeft in het inschatten van de toekomstige inkomsten uit het werk dan de maker zelf. Deze informaticachterstand kan leiden tot een lagere afkoopsom voor de exploitatierechten.

Zelf beheren

Het staat een auteur vrij om zelf de muziekrechten te beheren. Dit was ook voor invoering van het opt-out-systeem het geval. Enkele van de grootste muziekuitgeverijen, waaronder EMI, Universal, Warner Chappel en Sony/ATV, hebben voor zover mogelijk de muziekexploitatie op het internet teruggetrokken uit de nationale CBO's en zijn hun online rechten zelf gaan exploiteren. Daartoe zijn samenwerkingsverbanden aangegaan met bestaande CBO's. Zo heeft EMI samen met het Britse PRS en het Duitse GEMA een organisatie voor pan-Europese licentieverlening opgericht (CELAS). Universal, Warner Chappel en Sony/ATV zijn vergelijkbare samenwerkingsverbanden aangegaan (DEAL, PEDL en PEACOL).

Daarnaast zijn enkele zuid- Europese en Scandinavische CBO's voor het verlenen van multiterritoriale muzieklicenties gaan samenwerken (ARMONIA en JOL). Het gevolg is dat, om een 'blanco' licentie te verkrijgen voor pan-Europees online muziekgebruik, een aanbieder thans toestemming moet regelen van deze nieuwe samenwerkingsverbanden, muziekuitgeverijen/platenmaatschappijen die niet in deze samenwerkingsverbanden opereren (zoals independent labels), de relevante CBO's in de 27 lidstaten en overige auteurs die hebben gekozen voor zelfbeheer (zie ook Weda et al. (2012)).

Tribe of Noise

Deze Nederlandse intermediair is sinds 2008 actief als muziekorganisatie.²⁸ Auteurs kunnen hun werk op de website uploaden en via dit platform aanbieden aan producenten van video's, films, reclames, games en documentaires.²⁹

Voor commerciële gebruiksdoeleinden wordt de *Creative Commons* licentie 4.0 (Creative Commons 4.0 By Share Alike license) toegepast.³⁰ Daarnaast kunnen muziekwerken van aangesloten auteurs in aanmerking komen voor de dienst 'in-store music channels'.³¹ Op basis van het aantal werken dat een auteur aanbiedt, het aantal muziekkanalen waarin het werk is opgenomen en aantal winkels waarin het werk wordt afgespeeld, wordt de auteur uitbetaald.

Naast deze *in-store music channels* wordt ongeveer 10 procent van de werken die op de site worden aangemeld, toegelaten tot de *Pro*-versie.³² Deze werken kunnen door middel van drie soorten licenties worden gekocht door zakelijke gebruikers.³³ De muzikant ontvangt 42,5% van de inkomsten van Tribe of Noise.³⁴

Tribe of Noise fungeert daarnaast als een platform waarop gebruikers van muziek in contact kunnen komen met auteurs. Het koppelt daarmee vraag en aanbod. Zo kan een muziekgebruiker via Tribe of Noise Pro alle aangesloten auteurs benaderen met een verzoek om een werk te

²⁸ Trouw, Gratis muziek downloaden voor commercieel gebruik, 15 juli 2008.

²⁹ Het Parool, Muzikant krijgt hulp in strijd tegen industrie, 3 december 2011.

³⁰ <https://www.tribeofnoise.com/faq.php#musician-q24>

³¹ <https://www.tribeofnoise.com/contest/heard-by-millions/>

³² Auteurs kunnen zowel meedoen in 'in-store music channels' als in de Tribe of Noise Pro versie.

³³ <http://pro.tribeofnoise.com/pages/licenses>

³⁴ http://www.tribeofnoise.com/econtract/Exploitationcontract_nonexclusive.pdf

componeren.. Hierop kunnen de auteurs dan inschrijven waarna de gebruiker de meest geschikte selecteert.³⁵

Epidemic Sound

Het van oorsprong Zweedse bedrijf Epidemic Sound is sinds 2009 actief en biedt stock muziek aan (ook wel productiemuziek of Library Music genoemd). Deze muziek is speciaal gecomponeerd en opgenomen voor gebruik in audiovisuele producties. De muziek kan daarmee gebruikt worden in films, televisieprogramma's, op de radio en via andere media ten gehore worden gebracht. Een gebruiker van muziek kan bij Epidemic Sound op drie manieren muziek afnemen: per muziknummer, per project van de gebruiker en via een abonnement. Na aanschaf van de muziek mag de gebruiker het nummer op allerlei manieren gebruiken.³⁶ De licentie geeft de gebruiker hiermee onder meer het synchronisatierecht, het mechanisch recht en het uitvoeringsrecht.³⁷

Tot op heden werkt Epidemic Sound alleen met geselecteerde Zweedse componisten maar het voornemen is om vanaf 2015 ook met geselecteerde Nederlandse componisten te gaan werken. Een componist kan zelf werk schrijven en aanbieden aan Epidemic Sound of door hen gevraagd worden een bepaald werk te maken. De componist verkoopt diens muziekwerk aan Epidemic Sound en krijgt vooraf betaald, ongeacht het latere gebruik van het werk.³⁸ Hiermee biedt dit bedrijf de optie van eenmalige afkoop. Indien een gebruiker het werk dusdanig gebruikt dat het voldoende vaak ten gehore wordt gebracht ontvangt de auteur, naast de eenmalige afkoopsom, een *high rotation* bonus.

Binnen- en buitenlandse gebruikers van productiemuziek kunnen het werk vervolgens bij Epidemic Sound afnemen. Een werk kan aan verschillende gebruikers worden verkocht. Na verkoop aan Epidemic Sound heeft de auteur geen inspraak in welke gebruikers zijn of haar muziek afnemen of voor welke doeleinden. De auteur mag het werk niet zelf nog verkopen aan derden. Wel is gebruik voor promotiedoeleinden en verstrekking aan goede doelen toegestaan. De auteur is niet verplicht al diens werken aan Epidemic Sound te verkopen.

VillaMusicRights

Via het platform VillaMusicRights kunnen muzikanten zelf hun rechten beheren. Dit betreft zowel de offline als online rechten. Er is geen sprake van de overdracht van exploitatierechten aan VillaMusicRights. Het platform biedt auteurs de mogelijkheid om hun muziekwerken op de website aan te bieden. Winkeliers en horecabedrijven of andere gebruikers kunnen losse nummers of muziekpakketten afnemen om als achtergrondmuziek ten gehore te brengen.³⁹ Er zitten ruim 600 nummers in de database van circa 120 componisten. VillaMusicRights kent circa 100 gebruikers. Daarnaast biedt het onder meer modellicenties aan voor live optredens.

De muzikant bepaalt zelf de prijs die voor het gebruik van het nummer wordt gevraagd en de termijn waarvoor een gebruiksrecht wordt verleend. Voor afdruk door de zakelijke gebruikers zoals winkeliers en horeca is dit veelal 25 eurocent per liedje voor een duur van drie maanden. Dit is ongeacht de oppervlakte van de winkel of horecagelegenheid. VillaMusicRights ontvangt 25

³⁵ <http://pro.tribeofnoise.com/briefings/index>

³⁶ Er zijn wel beperkingen, bijv. voor het gebruik van muziek in een leader van een programma.

³⁷ <http://www.epidemicsound.com/qa/>

³⁸ <http://www.epidemicsound.com/composers/>

³⁹ <http://www.villamusicrights.nl/NL-C26-Algemene-voorwaarden.html>

procent hiervan als vergoeding voor etalage-, advies- en transactiekosten. De uitbetaling vindt momenteel elke drie maanden plaats. Indien gewenst kan een auteur aangeven welke gebruikers het werk mogen afnemen en voor welke doeleinden, zoals omroepen of adverteerders.

Aangezien er geen sprake is van exploitatierechtenoverdracht kan de auteur diens werk ook aanbieden aan andere partijen. Componisten beheren hun volledige rechten, ook degene waarvoor VillaMusicRights faciliteert. Zij kunnen bij VillaMusicRights advies inwinnen over hun rechtenbeheer.

Creative Commons

Creative Commons is een organisatie zonder winstoogmerk die makers en gebruikers in staat wil stellen creatieve output te delen. Dit kunnen zowel foto's, filmpjes als muziekwerken zijn. Om deze zaken te kunnen delen, heeft Creative Commons zes soorten licenties opgesteld. Deze licenties hebben allen gemeen dat de maker het auteursrecht behoudt terwijl het anderen toestaat om werken te kopiëren, distribueren en op andere manieren te gebruiken.⁴⁰ Daarnaast is de gebruiker verplicht om de naam van de maker te noemen in het gebruik. De zes licenties lopen van meest restrictief (het recht om het werk te downloaden en delen met anderen, zolang het werk intact wordt gelaten en niet commercieel wordt gebruikt) tot de meest vrije licentie (het recht om het werk te kopiëren, distribueren, vertonen, op te voeren en om afgeleide werken te maken, zelfs voor commerciële doeleinden). Deze wijze van licenseren is, anders dan bij de meeste andere besproken beheersopties, onherroepelijk.

Tabel 2.1 geeft een gestileerd overzicht van de besproken beheersopties.

⁴⁰ <http://creativecommons.org/licenses/>

Tabel 2.1 Overzicht van beheersopties

Beheersoptie	VillaMusicRights	Epidemic Sound	Tribe of Noise Pro	Zelf beheren	Eenmalig afkoop	Collectief beheer door een andere CBO	Collectief beheer door Buma/Stemra
Rechten-vergoeding	Auteur bepaalt prijs per liedje	Via afkoop voorafgaand aan gebruik. Bonus bij intensief gebruik	Afhankelijk van gebruik	Volgt uit onderhandelingen	Volgt uit onderhandelingen	Afhankelijk van soort gebruik.	CBO bepaalt de prijs, per gebruik
Kosten beheer	25% van inkomsten	Onbekend	57,5% van inkomsten	Auteur doet zelf beheer	Laag	Afhankelijk van CBO	13% van inkomsten
Publieksbereik	Muziek is te horen in winkels, restaurants en via omroepen (circa 100 gebruikers)	Wereldwijde gebruikers van productiemuziek (stock Music)	Video's, films, reclames, games, documentaires, achtergrond	Zelf te bepalen	Afhankelijk van koper	Groot, mede door internationaal netwerk	Zeer groot, mede door internationaal netwerk
Uitbetaling	Elke drie maanden	Vooraf	Zodra de auteur minstens 100 euro verdiend heeft	Afhankelijk van contract, potentieel snel	Vooraf	Hangt van CBO af. PRS (VK) betaalt 4 keer per jaar uit.	Meerdere keren per jaar en in bepaalde gevallen ook voorschotten. Afhankelijk van de mate van gebruik.
Promotie	Toegestaan	Toegestaan	Toegestaan, auteur krijgt een eigen webpagina	Toegestaan	Volgt uit onderhandelingen	De afdracht voor het spelen van eigen werk op events verloopt bij PRS via de CBO.	Regelingen voor gebruik eigen werk op website en ideële events
Flexibiliteit	Hoog, er is geen rechtenoverdracht dus auteur heeft alle mogelijkheden	Auteur kan diens werken na afkoop niet meer aan derden verkopen. Wel kan hij met onderhandeling zijn rechten terugkopen.	Hoog, auteur kan zijn werken ook aan andere partijen (behalve CBO's) aanbieden	Hoog	Niet mogelijk	Afhankelijk van CBO. Bij PRS (VK) en GEMA (D) zijn er opt-outs	Opt-out-mogelijkheden, landen uitsluiten, gebruik van Creative Commons.
Inspraak gebruik	Indien gewenst wel maar is nog nooit voorgekomen	Nee	Onbekend	Ja	Auteurs bepaalt zelf de koper van zijn werk (en mogelijke doeleinden)	Alleen doeleinden via opt-out mogelijkheden	Alleen doeleinden via opt-out mogelijkheden
Rechten-overdracht	Geen rechtenoverdracht. De gebruiker krijgt een niet-exclusieve licentie	Volledige rechtenoverdracht. De gebruiker krijgt een niet-exclusieve licentie	Geen rechtenoverdracht. De gebruiker krijgt een niet-exclusieve licentie	Afhankelijk van afspraken	Volledige rechtenoverdracht	Overdracht van de exploitatierechten. Gebruikers krijgen niet-exclusieve licentie.	Overdracht van de exploitatierechten. Gebruikers krijgen niet-exclusieve licentie.

3 Enquête onder auteurs Buma/Stemra

Hoe denkt de muzikant over collectief beheer en de alternatieven? Het merendeel van muzikanten (72%) is niet bekend met het nieuwe opt-out-systeem. Afhankelijk van de rechtencategorie is tussen de 5% en 13% van de auteurs van plan om rechten weg te halen uit collectief beheer.

In de periode 19 november tot 12 december 2014 is een enquête onder de aandacht gebracht van alle stemgerechtigde leden van Buma/Stemra.⁴¹ De enquête is ingevuld door 645 muzikanten, 45 erfgenamen en 30 uitgevers, oftewel een steekproef gelijk aan 12,5% van de actieve leden met stemrecht en een geldig emailadres. Van de 720 respondenten hebben 530 er de vragenlijsten volledig ingevuld, de overige 190 vragenlijsten zijn gedeeltelijk ingevuld. De antwoorden van uitgevers en erfgenamen worden in dit hoofdstuk buiten beschouwing gelaten.

De steekproef is een representatieve afspiegeling van het ledenbestand van Buma/Stemra o.b.v. het type (muzikant, erfgenaam of uitgever), geslacht en de wijze van aansluiting. In de steekproef zijn jongere leeftijdscohorten ondervertegenwoordigd ten opzichte van het ledenbestand van Buma/Stemra, en oudere leeftijdscohorten oververtegenwoordigd. De antwoorden van de muzikanten worden in het vervolg van deze rapportage gewogen (naar leeftijd, geslacht, wijze van aansluiting bij Buma/Stemra en het aantal jaren aangesloten bij Buma/Stemra) om tot een representatieve afspiegeling van alle muzikanten in het ledenbestand van Buma/Stemra te komen. Dat impliceert vooral dat de antwoorden van jonge(re) en/of kort(er) aangesloten muzikanten zwaarder wegen in de analyses. Gewogen tabellen en figuren zijn aangeduid met een \wedge symbool achter het aantal waarnemingen (N).

Bijna 60% van de auteurs is tekstschrijver, ongeveer 90% noemt zichzelf componist (N=645 \wedge). Driekwart van de auteurs is ook actief als uitvoerend musicus. Eveneens driekwart van de steekproef creëert weleens muziekwerken in opdracht van derden. De opdracht betreft in de meeste gevallen andere muzikanten/zangers, films/televisie, reclames of theater. De opdracht wordt meestal voor eigen rekening uitgevoerd, dus zonder dienstverband.

Dit hoofdstuk behandelt de volgende onderwerpen:

- Aansluiting bij Buma/Stemra en rechtenexploitatie,
- Bekendheid met opt-out-systeem,
- Beoordeling van alternatieven voor rechtenbeheer,
- Intentie om opt-outs te gaan gebruiken en verwachte gevolgen,
- Behoeft aan meer keuzemogelijkheden.

De vragenlijst is opgenomen in Bijlage B. Bijlage C geeft aanvullende informatie over de response op de enquête.

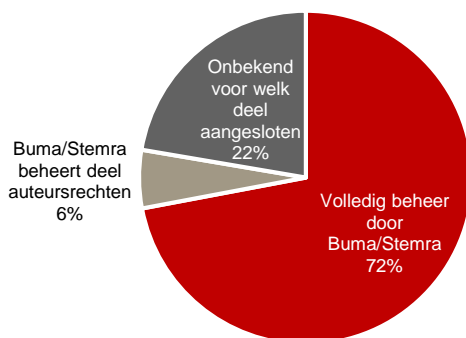
⁴¹ Iemand is stemgerechtigd indien hij of zij over een periode van ten minste drie aaneengesloten kalenderjaren jaarlijks gemiddeld 250 euro aan Buma/Stemra-inkomsten ontvangt.

Aansluiting bij Buma/Stemra

De enquête is uitgezet onder alle stemgerechtigde leden van Buma/Stemra. Voor het grootste deel van de respondenten (72%) doet Buma/Stemra het volledige rechtenbeheer. Een klein deel geeft aan dat Buma/Stemra slechts een deel van de auteursrechten beheert, ruim twintig procent weet niet zeker welk deel van de rechten Buma/Stemra beheert.

Figuur 3.1 Voor een meerderheid van de respondenten doet Buma/Stemra het volledige beheer

Wijze aansluiting bij Buma/Stemra (N=645[^])

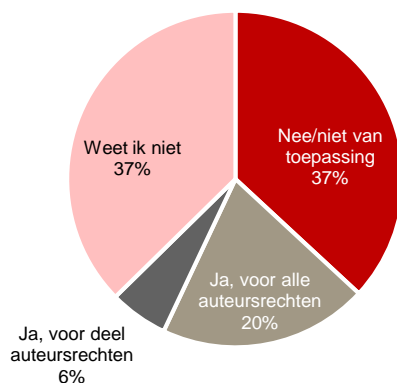

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Ongeveer een kwart van de respondenten geeft aan contractueel verplicht te zijn tot aansluiting bij Buma/Stemra.⁴² Ruim een derde weet niet zeker of de aansluiting contractueel verplicht is.

Figuur 3.2 Een kwart van de leden is contractueel verplicht tot aansluiting bij Buma/Stemra

Contractueel verplichte aansluiting bij Buma/Stemra (N=643[^])

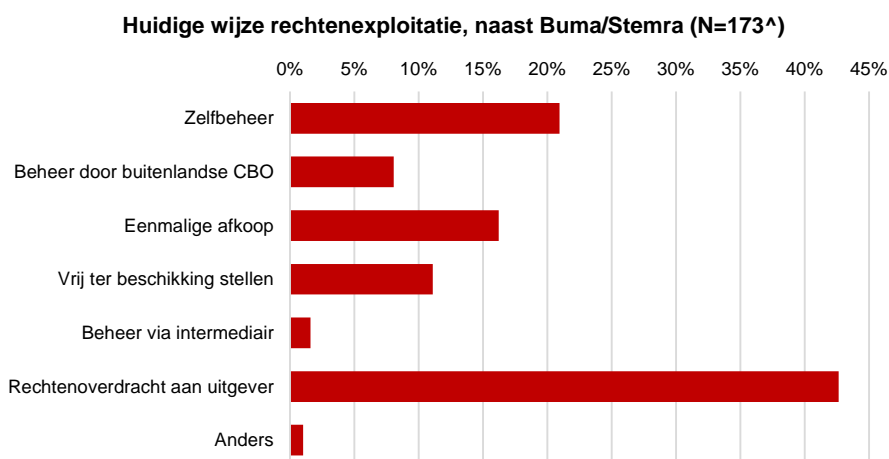

Bron: SEO Economisch Onderzoek

⁴² Deze eis kan bijvoorbeeld onderdeel zijn van een muziek-uitgaveovereenkomst.

De respondenten die aangaven (een deel van) hun rechten buiten Buma/Stemra om te beheren is gevraagd naar de gebruikte methode van rechtenexploitatie. De meest gebruikte methoden zijn rechtenoverdracht aan de uitgever gevolgd door zelfbeheer, eenmalige afkoop en vrij ter beschikking stellen. Beheer door een buitenlandse CBO of beheer via een intermediair komen relatief weinig voor.

Figuur 3.3 Naast Buma/Stemra is rechtenoverdracht aan uitgever de meest gebruikte methode van rechtenexploitatie

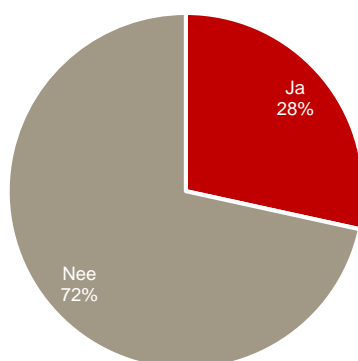
Bron: SEO Economisch Onderzoek

Bekendheid met opt-out-systeem

Het overgrote deel van de auteurs (72%) was voor de enquête niet bekend met het nieuwe systeem van flexibel rechtenbeheer van Buma/Stemra. Als onderdeel van de enquête is informatie gegeven over het nieuwe systeem.

Figuur 3.4 Het overgrote deel van de auteurs is niet bekend met het nieuwe systeem

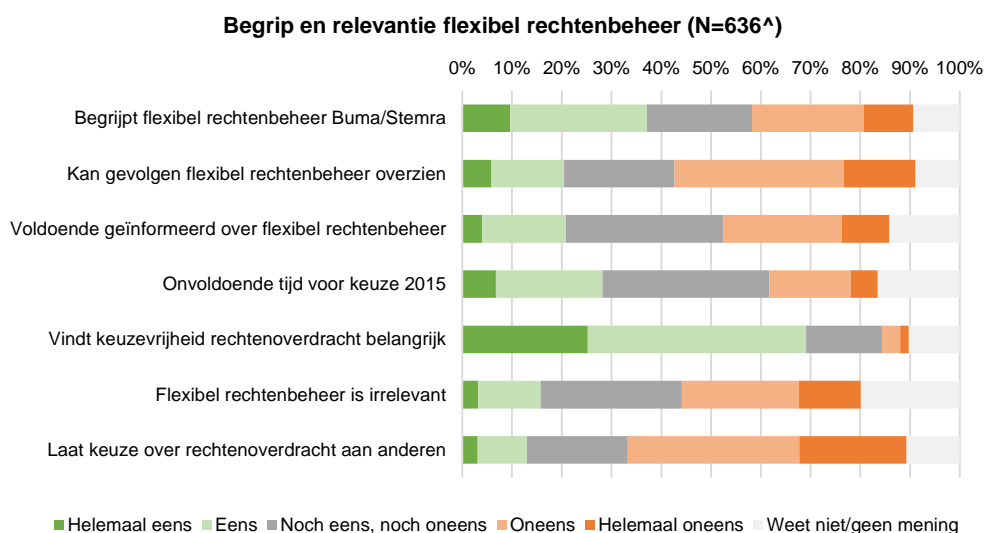
Bekend met flexibel rechtenbeheer Buma/Stemra (N=643[^])

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Figuur 3.5 geeft weer in hoeverre respondenten het systeem van flexibel rechtenbeheer begrijpen en de gevolgen ervan kunnen overzien. Dit is op basis van eerdere bekendheid met het systeem en de als toelichting bij de enquête gegeven informatie. Ongeveer 40% geeft aan flexibel rechtenbeheer te begrijpen. Een kleiner deel (20%) van de respondenten kan de gevolgen van flexibel rechtenbeheer overzien. Eenzelfde deel van de respondenten zegt zich voldoende geïnformeerd te voelen over flexibel rechtenbeheer.

Figuur 3.5 Respondenten zijn slechts in beperkte mate op de hoogte van flexibel rechtenbeheer

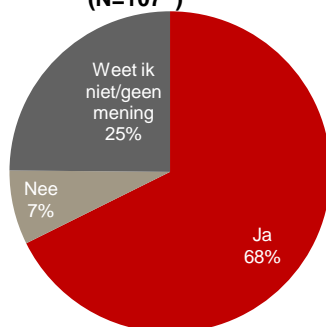
Bron: SEO Economisch Onderzoek

Figuur 3.4 en Figuur 3.5 laten zien dat veel respondent en niet of in onvoldoende mate op de hoogte zijn van de mogelijkheden van flexibel rechtenbeheer. Tegelijkertijd geeft ongeveer 70% van hen aan keuzevrijheid in rechtenoverdracht belangrijk te vinden. Een ruime meerderheid van respondenten met onvoldoende zicht op het opt-out-systeem geeft aan meer informatie te wensen (Figuur 3.6), deze informatie ontvangen respondenten het liefst via de nieuwsbrief of de website (Figuur 3.7).⁴³

⁴³ Overigens zijn beide kanalen door Buma/Stemra benut om informatie over het systeem te verspreiden.

Figuur 3.6 Er bestaat behoefte aan meer informatie over flexibel rechtenbeheer

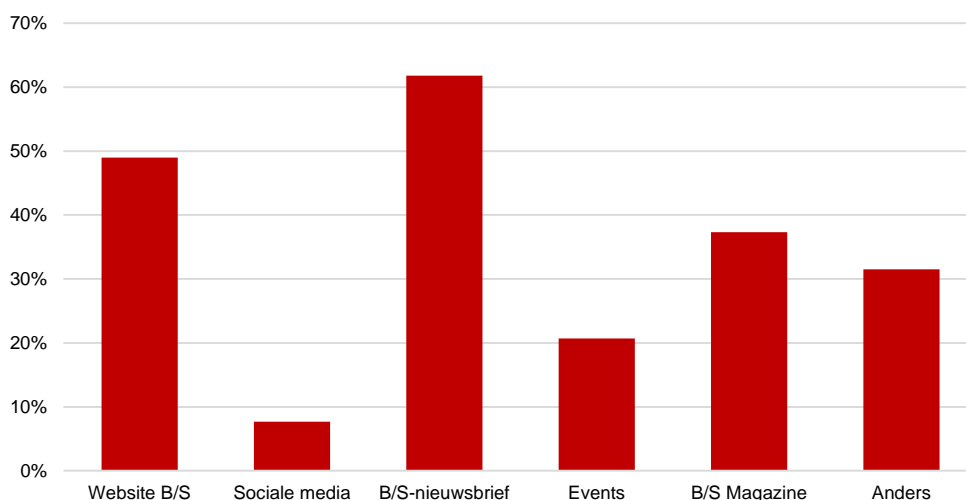
Meer informatie Buma/Stemra over flexibel rechtenbeheer (N=107[^])

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Figuur 3.7 Respondenten ontvangen aanvullende informatie het liefst via de nieuwsbrief of website van Buma/Stemra

Type aanvullende informatie over flexibel rechtenbeheer (N=65[^])

Bron: SEO Economisch Onderzoek

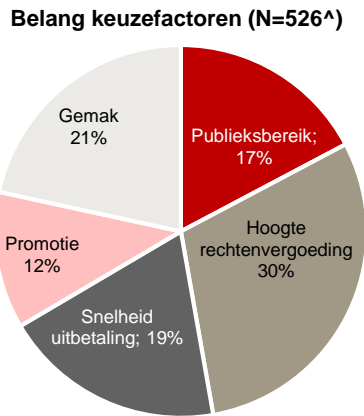
Beoordeling van alternatieven voor rechtenbeheer

Respondenten hebben aangegeven welk belang zij hechten aan verschillende keuzefactoren voor de keuze voor een exploitatieoptie. Iedere respondent heeft 100 punten verdeeld over de vijf keuzefactoren. Hoe meer punten zijn toegekend aan een keuzefactor, hoe belangrijker deze factor wordt gevonden door de respondenten. De belangrijkste keuzefactor is de hoogte van de rechtenvergoeding (met 30 procent van het totaal aantal gegeven punten) gevolgd door gemak en de snelheid van uitbetaling.

Publieksbereik en promotie worden relatief minder belangrijk gevonden. Slechts 14% van de respondenten geeft aan publieksbereik belangrijker te vinden dan de hoogte van de rechtenvergoeding. Het is interessant om publieksbereik en promotie samen te nemen en te vergelijken met de hoogte van de rechtenvergoeding. Immers, zowel publieksbereik als promotie

dragen bij aan potentieel *toekomstig* succes en gebruik, terwijl de hoogte van de rechtenvergoeding vooral iets zegt over het huidige gebruik. Voor ongeveer de helft (48%) van de respondenten zijn publieksbereik en promotie gezamenlijk genomen belangrijker dan de hoogte van de rechtenvergoeding.

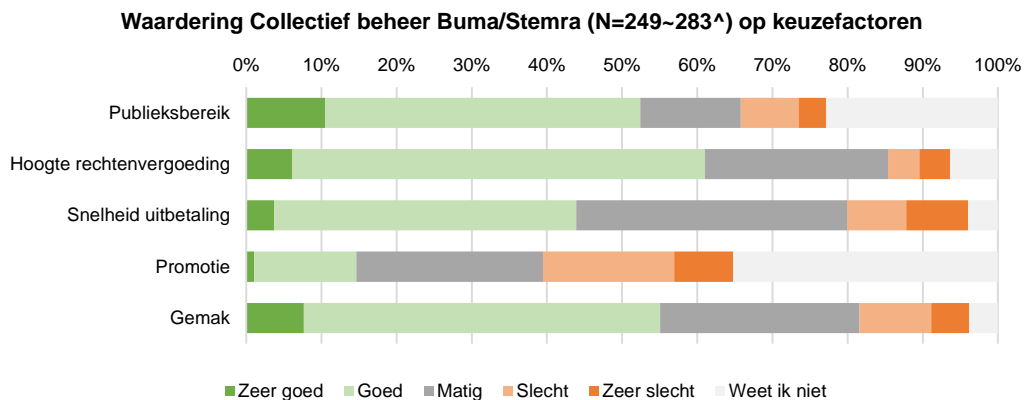
Figuur 3.8 De hoogte van de rechtenvergoeding is de belangrijkste keuzefactor

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Figuur 3.9 geeft weer hoe respondenten Buma/Stemra waarden op de vijf keuzefactoren. Een meerderheid geeft aan de hoogte van de rechtenvergoeding door Buma/Stemra goed of zeer goed te waarden. Ook het gemak en het publieksbereik worden door de meerderheid positief beoordeeld. Over de promotie en in mindere mate de snelheid van uitbetalen zijn respondenten minder tevreden.

Figuur 3.9 Buma/Stemra wordt vooral gewaardeerd om de hoogte van de rechtenvergoeding

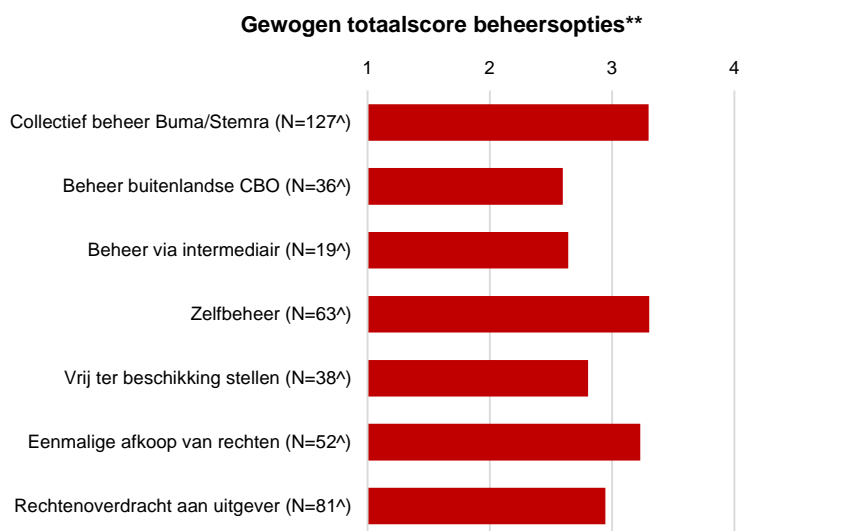

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Figuur 3.10 geeft weer hoe de stemgerechtigde leden van Buma/Stemra de verschillende beheersopties waarden op een schaal van zeer slecht (1) tot zeer goed (5). Voor elke beheersoptie zijn de scores op de vijf keuzefactoren gemiddeld voor alle respondenten die een waardering

hebben toegekend én die in een eerdere enquêtevraag hebben aangegeven de betreffende keuzefactor van belang te vinden. Buma/Stemra scoort in vergelijking met de overige beheersopties goed. Ook zelfbeheer en de eenmalige afkoop van rechten scoren bovengemiddeld. Beheer door een buitenlandse CBO en beheer via een intermediair scoren het minste, ook valt op dat maar weinig respondenten ervoor hebben gekozen een waardering toe te kennen aan deze twee beheersopties. Dit hangt vermoedelijk samen met het feit dat de meeste respondenten niet bekend zijn met deze alternatieve beheersopties.

Figuur 3.10 In vergelijking met alternatieve beheersopties scoort Buma/Stemra goed

Bron: SEO Economisch Onderzoek; Categorie 'weet ik niet' gehercodeerd naar *missing value*. Per keuzefactor alleen de respondenten die een waardering toekennen aan keuzefactoren die ze van belang vinden.

Intentie om opt-outs te gaan gebruiken en verwachte gevolgen

Voor alle rechtencategorieën geldt dat slechts een klein deel van de respondenten interesse heeft in opt-out. Het percentage varieert van bijna vijf procent voor RTV&Simulcasting tot ruim 13% voor de rechtencategorie online. Verder valt op dat een relatief groot deel van de respondenten (nog) geen mening heeft over een mogelijke opt-out. Tabel 3.1 geeft per rechtencategorie weer hoeveel respondenten geïnteresseerd zijn in de mogelijkheid van opt-out en welke alternatieven respondenten overwegen. Per rechtencategorie is bovenin de tabel weergegeven hoeveel respondenten geïnteresseerd zijn in opt-out. De onderste helft van de tabel laat zien welke alternatieve beheersopties respondenten overwegen.

Respondenten hebben het meeste interesse in een opt-out voor de rechtencategorie online. Als alternatieve beheersoptie voor deze rechtencategorie noemen respondenten vrij te beschikking stellen en zelfbeheer het meeste. Voor de overige vier rechtencategorieën wordt vrij te beschikking stellen veel minder overwogen. Voor events & podia en mechanische rechten is zelfbeheer de meest gekozen optie terwijl voor RTV & simulcasting en achtergrondmuziek eenmalige afkoop en zelfbeheer beide relatief vaak worden gezien als alternatieve beheersoptie. Voor RTV & simulcasting, online en achtergrond muziek noemen respondenten ook de beheersopties van een uitgever (18-27%) en een buitenlandse CBO (10-18%) relatief vaak.

Tabel 3.1 Slechts een klein deel van de respondenten geeft aan interesse te hebben in opt-out

Interesse in opt-out:	Events & podia	RTV & Simulcasting	Online	Achtergrond-muziek	Mechanisch
Ja	41	24	70	35	43
Nee	284	330	239	296	281
Weet niet	204	175	220	198	205
Alternatieve beheersoptie genoemd (n)	37	22	65	32	40
Waarvan:	Events & podia	RTV & Simulcasting	Online	Achtergrond-muziek	Mechanisch
Zelfbeheer	58%	26%	48%	28%	55%
Buitenlandse CBO	0%	18%	10%	12%	7%
Eenmalige afkoop	12%	32%	29%	28%	15%
Vrij ter beschikking stellen	21%	12%	50%	12%	16%
Intermediair	0%	8%	7%	9%	3%
Uitgever	5%	27%	18%	22%	10%
Anders	9%	7%	4%	3%	4%
Weet ik (nog) niet	18%	26%	18%	26%	26%
Gemiddeld aantal genoemde alternatieve beheersopties	1,2	1,6	1,8	1,4	1,4

Bron: SEO Economisch Onderzoek

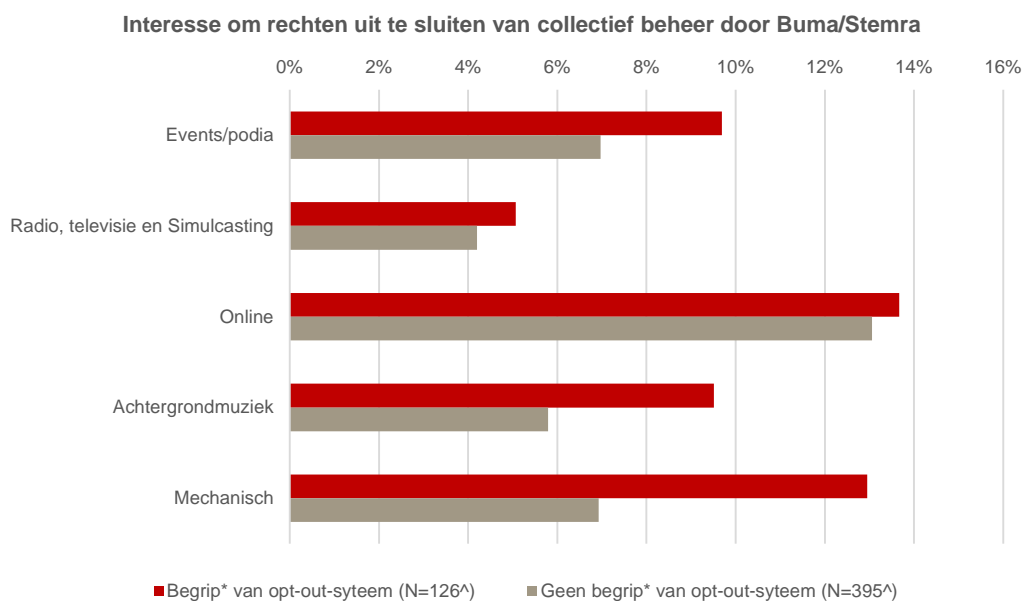
Tabel 3.2 laat zien dat interesse in opt-out niet afhankelijk is van het bruto jaarinkomen. Voor alle rechtencategorieën behalve die van achtergrondmuziek wijkt de interesse in opt-out tussen respondenten met een inkomen van meer dan veertig duizend euro niet wezenlijk af van de interesse getoond door respondenten met een inkomen van minder van veertig duizend euro. Ook is de interesse in opt-out niet afhankelijk van of respondenten al dan niet contractueel verplicht zijn aangesloten bij Buma/Stemra. Respondenten met begrip van het flexibel rechtenbeheer bij Buma/Stemra tonen iets meer interesse in opt-out dan respondenten die nog onvoldoende kennis hebben van het nieuwe systeem (Figuur 3.11).

Tabel 3.2 De interesse in opt-out is niet afhankelijk van inkomen

Interesse in opt-out (N=399 [^])	Events/podia	RTV en Simulcasting	Online	Achtergrond muziek	Mechanisch
Minder dan €40.000	6,3%	3,3%	15,5%	7,5%	7,6%
Meer dan €40.000	6,2%	3,3%	15,9%	4,7%	7,2%
Weet ik niet/ wil ik niet zeggen	17,0%	8,2%	7,3%	5,8%	15,5%

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Figuur 3.11 Samenhang tussen interesse in opt-out-systeem en het begrip* daarvan⁴⁴

Bron: SEO Economisch Onderzoek; * = Begrip is gedefinieerd als '(helemaal) eens' met de stellingen over begrip van de inhoud en gevolgen van het opt-out-systeem (vraag 12a en 12b)⁴⁵

Respondenten tonen het meest interesse in een opt-out voor de rechtencategorie online. Figuur 3.12 laat zien dat webcasting het belangrijkste doeleinde is van het uitsluiten van de rechtencategorie online. Ook zijn rechthebbenden geïnteresseerd in de mogelijkheden van streaming- en downloaddiensten. Een kleine 20% zou auteursrechtelijk beschermd materiaal willen gebruiken voor de eigen website.⁴⁶

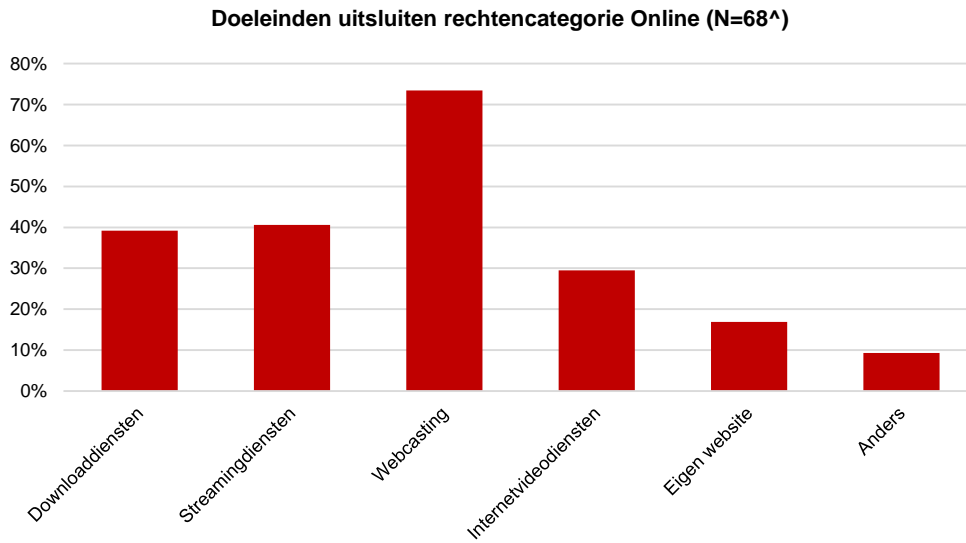
Figuur 3.13 laat zien dat muzikanten eerder geneigd zijn de rechtencategorie events/podia uit te sluiten dan muzikanten die zelf niet optreden. Desalniettemin zegt slechts 8% van de muzikanten op dit moment geïnteresseerd te zijn in het uitsluiten van events/podia rechten. Ongeveer 40% weet het nog niet.

⁴⁴ Een dergelijk verband is niet aanwezig tussen reeds op de hoogte zijn van het systeem (vraag 11) en de interesse daarin (vraag 15).

⁴⁵ Indien één van beide stellingen *niet* is beantwoord, maar de andere wel met '(helemaal) eens', is ook verondersteld dat de respondent het systeem begrijpt.

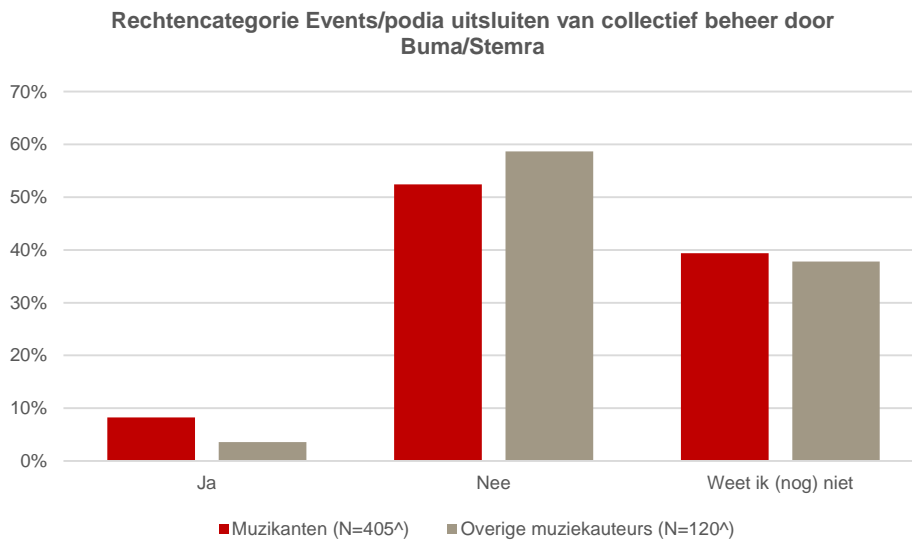
⁴⁶ Merk op dat Buma/Stemra daar een regeling voor heeft. Kennelijk is deze regeling niet bekend of niet toereikend.

Figuur 3.12 Webcasting is de meeste genoemde reden om de rechtencategorie online uit te sluiten

Bron: SEO Economisch Onderzoek

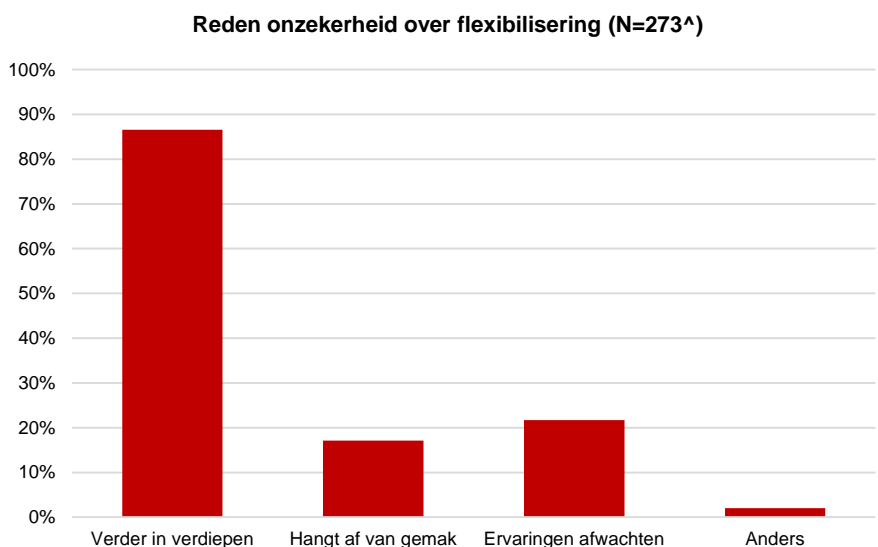
Figuur 3.13 8% van de muzikanten geeft aan de rechtencategorie events/podia te willen uitsluiten van collectief beheer.

Bron: SEO Economisch Onderzoek

De respondenten die aangeven (nog) niet te weten of ze een bepaalde rechtencategorie willen uitsluiten van collectief beheer door Buma/Stemra is gevraagd aan te geven wat de reden is van deze onzekerheid. Ruim 85% geeft aan zich er nog verder in te moeten verdiepen, ongeveer 20% zegt eerst ervaringen van anderen te willen afwachten. Een vergelijkbaar percentage zegt dat de beslissing om een rechtencategorie uit te sluiten vooral afhankelijk is van hoe gemakkelijk het is om een rechtencategorie uit te sluiten.

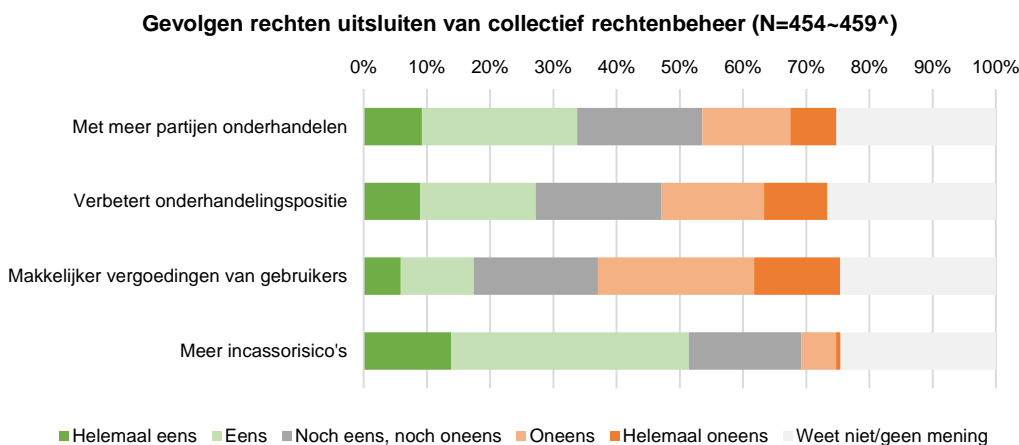
Figuur 3.14 Veel respondenten geven aan zich nog verder te willen verdiepen in flexibilisering

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Als belangrijkste gevolgen van het uitsluiten van rechtencategorieën van collectief beheer zien respondenten meer incassorisico's en het met meer partijen (moeten) onderhandelen. Ongeveer 30% verwacht zijn of haar onderhandelingspositie te zien verbeteren. Een bijna even grote groep verwacht juist dat dat niet het geval is. Iets minder dan 20% denkt gemakkelijker vergoedingen te kunnen krijgen van gebruikers, bijna 40% denk dat dit juist moeilijker wordt.

Figuur 3.15 Respondenten verwachten meer incassorisico's als gevolg van uitsluiten van collectief beheer.

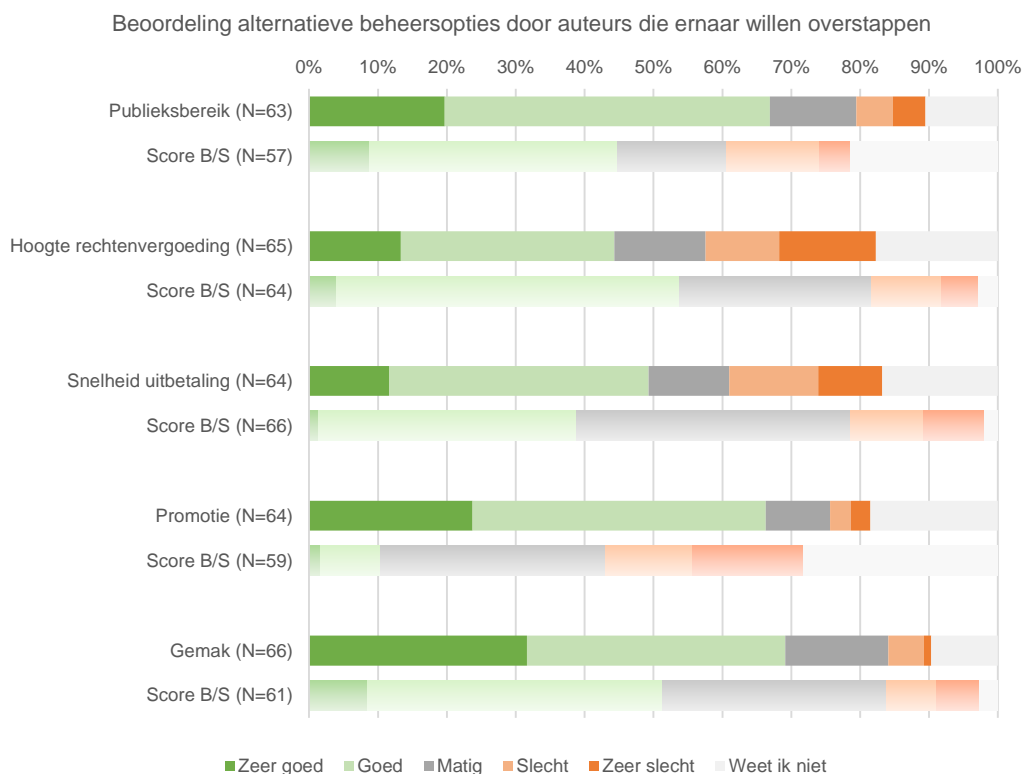
Bron: SEO Economisch Onderzoek

De reden om te willen overstappen naar een alternatieve beheersoptie kan te maken hebben met specifieke keuzefactoren, bijvoorbeeld de verwachting dat een alternatieve beheersoptie sneller of meer zal uitbetalen. Figuur 3.16 geeft weer hoe auteurs alternatieve beheersopties waarderen waar ze naar willen overstappen in vergelijking met de referentiescore voor Buma/Stemra. De figuur geeft de antwoorden weer van muzik auteurs die hebben aangegeven voor ten minste één

rechten categorie te willen overstappen naar een alternatieve beheersoptie en vergelijkt de waardering van de door hen beoogde alternatieven⁴⁷ met hun waardering van Buma/Stemra.

Het verschil in waardering ('goed' en 'zeer goed') is vooral groot bij promotie, publieksbereik en gemak. Dit zijn daarmee de meest waarschijnlijke redenen voor overstap naar een alternatieve beheersoptie. Auteurs verwachten over het algemeen niet dat de hoogte van rechtvergoeding bij een alternatieve beheersoptie beter zal zijn. Ook de waardering van snelheid van betaling verschilt slechts beperkt tussen Buma/Stemra en de alternatieve beheersopties.

Figuur 3.16 Promotie, publieksbereik en gemak meest waarschijnlijke redenen voor overstap naar een alternatieve beheersoptie

Bron: SEO Economisch Onderzoek

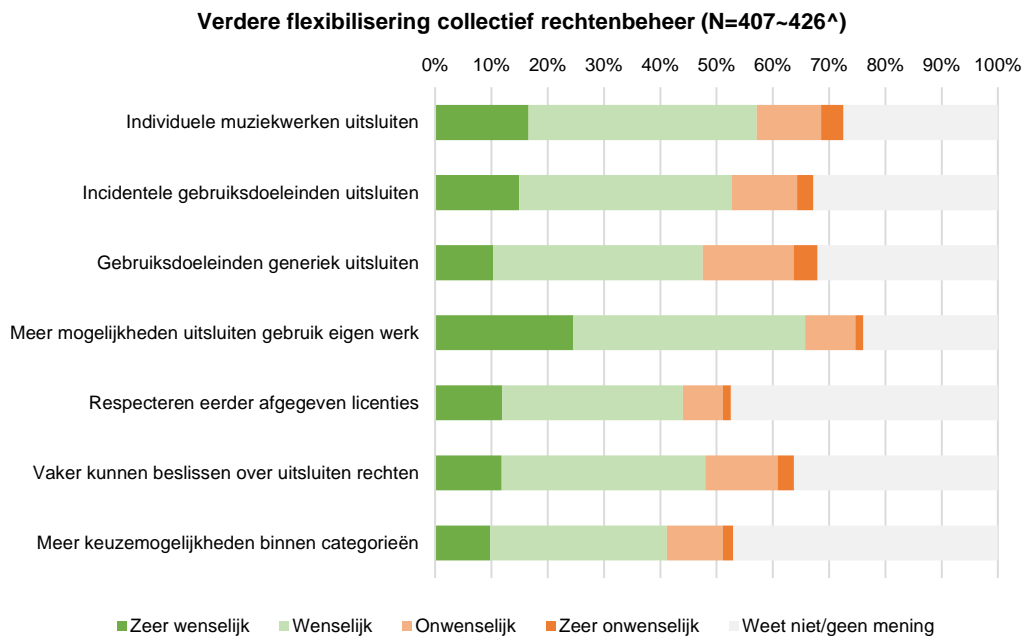
Behoeftte aan meer keuzemogelijkheden

Gevraagd naar de wenselijkheid van verschillende vormen van verdere flexibilisering waar het huidige Nederlandse rechtenbeheer niet in voorziet geeft twee derde van de respondenten aan meer mogelijkheden te willen voor het uitsluiten van eigen gebruik van werk. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van het aanbieden van gratis streams of downloads voor promotiedoeleinden of het in eigen beheer produceren van een album of muziekstuk. Ook de mogelijkheid om individuele muziekwerken of incidentele gebruiksdoeleinden uit te sluiten ziet een meerderheid als (zeer) wenselijk. Andere suggesties voor verdere flexibilisering die Buma/Stemra-aangesloten deden, zijn

⁴⁷ Berekend als de scores per beheersoptie waarvan muzikant heeft aangegeven er (voor ten minste één rechten categorie) naar te willen overstappen. Om tot gemiddelde keuzefactorscores te komen, zijn deze scores per beheersoptie gemiddeld, gewogen naar het aantal waarnemingen voor elk van de beheersopties.

het op opdrachtbasis kunnen uitsluiten van werken, de mechanische rechten in meer categorieën kunnen uitsluiten, en het per optreden, evenement of productie kunnen uitsluiten van rechten.

Figuur 3.17 Respondenten vinden verdere flexibilisering (zeer) wenselijk

Bron: SEO Economisch Onderzoek

4 Economische effecten afname collectief rechtenbeheer

Collectief beheer bespaart op de transactiekosten tussen auteurs en gebruikers en versterkt de onderhandelingspositie van de auteur. Muziekdiensten die een breed repertoire willen samenstellen zullen niet gebaat zijn bij fragmentatie van werken naar (veel) verschillende beheerders. Maar one size does not fit all: maatwerk, differentiatie en concurrentie zijn de voordelen van meer keuzemogelijkheden in rechtenbeheer.

Dit hoofdstuk beschrijft de economische effecten van de nieuwe mogelijkheden voor rechtenbeheer. Sinds juni 2014 kunnen leden van Buma/Stemra categorieën van rechten terugtrekken uit het beheer door Buma/Stemra (het opt-out-systeem). In Nederland zijn enkele intermediairs actief die als alternatief voor collectief beheer kunnen dienen. Uit het vorige hoofdstuk is echter gebleken dat het overgrote deel van de muziekauteurs die zijn aangesloten bij Buma (72%) niet bekend is met de nieuwe mogelijkheden. Slechts 5% tot 13% van de auteurs is van plan om gebruik te gaan maken van een ‘opt-out’. Op korte termijn zijn de gevolgen daarom waarschijnlijk gering. Het opt-out-systeem kan – ongeacht de mate van gebruik – wel een gunstige invloed hebben op de prikkels voor Buma/Stemra om de dienstverlening richting zowel auteurs als gebruikers te verbeteren.

Het overstapgedrag kan veranderen wanneer het opt-out-systeem aan bekendheid wint. Daarnaast kan de bekendheid en aantrekkelijkheid van de alternatieve beheersopties toenemen. Het is daarom denkbaar dat auteurs op de langere termijn in hogere mate gaan overstappen naar alternatieven.

4.1 Economische effecten

Mochten auteurs in de toekomst in hogere mate rechten niet meer collectief willen laten beheren, dan zijn de potentiële economische gevolgen als volgt te categoriseren:

Tabel 4.1 Economische effecten afname collectief rechtenbeheer

Effect	Efficiëntie	Auteur	Gebruiker
1 Alternatieve beheersopties krijgen een kans	+ innovatie, concurrentie	+ Nieuwe businessmodellen	+ Nieuwe businessmodellen
2 Versnippering van werken naar intermediairs	- transactiekosten	- zwakkere onderhandelingspositie rechthebbenden	- transactiekosten + sterkere positie grote gebruikers
3 Meer maatwerk en differentiatie tussen auteurs en werken	+ welvaartswinst - geen kruisbestuiving	+ voor populaire auteurs - voor minder populaire auteurs	Gemengd
4 Minder baten uit schaalvoordelen	- duplicatie van (vaste) kosten	- lagere vergoeding	-
5 Concurrentie tussen CBO en andere intermediairs	+ prikkel om service te verbeteren - transactiekosten en duplicatie van (vaste) kosten	+	+

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van Handke (2013), Towse & Handke (2013) en Riis (2011).

Tabel 4.1 geeft een overzicht van de belangrijkste economische effecten en de uitwerking ervan op auteurs en gebruikers. De effecten worden hieronder toegelicht.

Alternatieve beheersvormen krijgen een kans

De introductie van het ‘opt-out-systeem’ door Buma/Stemra geeft ruimte aan alternatieve intermediairs om de markt met innovatieve modellen te gaan bedienen (Einhorn (2006), Riis (2011)). Dit kan gunstig zijn voor zowel muziekgebruikers als muzik auteurs. Afgezien van specifieke uitzonderingen, functioneert collectief beheer zonder ‘opt-out’ als een *de facto* monopolie (zie hoofdstuk 2). Het ‘opt-out-systeem’ doorbreekt het monopolie gedeeltelijk zodat de juridische mogelijkheid en de economische prikkel ontstaan om te innoveren. Ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en veranderend mediagebruik kunnen hierdoor beter worden benut (zie ook Noll, van der et al. (2012)).

Versnippering van werken naar verschillende intermediairs

De essentie van collectief beheer is de vereenvoudiging van onderhandelingen tussen muzik auteurs enerzijds en muziekgebruikers anderzijds (Einhorn (2006), Handke (2013)). Collectief beheer zorgt voor een besparing op de kosten die gemoeid gaan met het zoeken van de juiste onderhandelingspartner, het opstellen en uitvoeren van contracten, het toezien op naleving van contracten en de handhaving ervan. Deze kosten staan in de economische theorie bekend als ‘transactiekosten’. Transactiekosten kunnen ervoor zorgen dat er geen overeenkomst tot stand komt – en veroorzaken dus een maatschappelijk verlies indien de prijs en andere voorwaarden *an sich* wel gunstig zouden zijn geweest voor beide partijen.

De CBO is een intermediair die optreedt als een dealer in de analyse van Belleflamme and Peitz (2010) van platformen. De terminologie van tweezijdige markten is hier van belang: een auteur kan zijn rechten bij slechts één intermediair onderbrengen (zie hoofdstuk 2, dit staat bekend als *single-boming*, zie ook Riis (2011)). Gevolg is dat een gebruiker met meerdere intermediairs zaken moet doen om een repertoire samen te stellen. De gebruiker doet dus aan *multi-boming*. In economische zin zijn concurrerende intermediairs dus *geen substituten* voor elkaar maar juist *complementair* (Riis 2011). Een situatie van versnippering van werken naar meerdere intermediairs verhoogt de

transactiekosten die gemaakt moeten worden door de afnemers en/of intermediairs. Dit is niet efficiënt en kan ertoe leiden dat deze kosten worden doorberekend in de waardeketen (muziek wordt duurder⁴⁸) of dat niet alle werken worden opgenomen in een muziekdienst (zie Weda et al. (2012)).

De onderhandelingsmacht tussen auteurs en afnemers kan door versnippering dus veranderen. Een professionele gebruiker zal meer over hebben voor een licentie van een intermediair met relatief waardevolle, populaire auteurs. Wanneer er moet worden bespaard op transactiekosten, zal de licentie met nicheauteurs eerder sneuvelen.

Maatwerk en differentiatie tussen auteurs en werken

Bij collectief beheer is er nauwelijks prijsconcurrentie tussen rechthebbenden of muziekwerken. CBO's bieden veelal een standaarddeal aan zowel auteurs als gebruikers.⁴⁹ De keerzijde van deze eenvoud en standaardisatie van transacties is *one size does not fit all*. Het terugtrekken van werken uit collectief beheer kan daarentegen voor meer maatwerk zorgen (Handke (2013)). Meer differentiatie en (perfecte) prijsdiscriminatie kunnen tot een vergroting van de markt leiden en zijn vervaarverhogend (zie ook Besen, Kirby & Salop (1992)).

Differentiatie kan ook verschillen tussen auteurs blootleggen. Bij collectief beheer is er meestal sprake van 'kruisbestuiving' tussen populaire en niche auteurs. Een gebruiker kiest immers niet op basis van prijs welke muziek wordt gebruikt; de licentie van de gebruiker is niet gedifferentieerd naar auteur of werk.⁵⁰ Bij deze royalty-modellen hangt voor bijvoorbeeld online muziekdiensten en TV-producenten de hoogte van de afdracht aan Buma/Stemra niet direct af van welke werken zijn gebruikt. De hoogte van de afdracht wordt berekend als een percentage van de (muziekgerelateerde) omzet van de online muziekdienst of omroep. Dit betekent dat de keuze voor een muziekwerk in een productie alleen afhangt van de 'inhoud', niet van financiële prikkels zoals prijsverschillen tussen werken.⁵¹ In geval van prijsdifferentiatie gaat dit niet meer op: er gaat prijsconcurrentie ontstaan tussen werken. Niche auteurs kunnen zichzelf 'in de aanbieding' doen maar het is ook mogelijk dat door prijsconcurrentie sommige auteurs buiten de boot gaan vallen.

Minder baten uit eventuele schaalvoordelen

Een andere belangrijke bestaansreden voor collectief beheer die vaak in de literatuur wordt genoemd is het 'natuurlijke monopolie' (Riis (2011), Handke (2013)). Dit argument gaat op wanneer er vaste kosten met beheer gaan gemoeid en de gemiddelde kosten dus dalen met de omvang van het beheerde repertoire. Een monopolist heeft in dat geval lagere gemiddelde kosten dan een intermediair in een concurrerende marktstructuur: de vaste kosten moeten door elke intermediair gemaakt worden. Een marktstructuur waarin de vaste kosten maar eenmaal worden gemaakt (het monopolie) is in dat geval de 'natuurlijke' uitkomst.

⁴⁸ Waar over de prijs van muziek voor de eindgebruiker wordt gesproken, moet rekening gehouden worden met het verschijnsel dat consumenten in sommige modellen voor muziek 'betalen' door blootstelling aan advertenties, zoals bij online streaming.

⁴⁹ Er wordt echter wel prijsdiscriminatie toegepast, vooral aan de gebruikerskant (Handke, 2014).

⁵⁰ Er is sprake van een *blanket license*.

⁵¹ Indirect kan de kwaliteit van het muziekwerk natuurlijk wel de waarde van bijvoorbeeld een TV-productie, en daarmee de advertentie-inkomsten, verhogen.

Een situatie met versnipperd beheer is dan niet efficiënt omdat elke intermediair de vaste kosten opnieuw maakt. Voorbeelden van vaste kostenposten zijn: onderhandelen over licenties, het verwerken van databases met gebruiksgegevens, toezicht houden op naleving en het behartigen van belangen van de aangeslotenen. De kostenstijging zou een prijsverhogend effect kunnen hebben op de waardeketen. Deze schaalvoordelen zouden ervoor kunnen zorgen dat Buma/Stemra ook in een concurrerend landschap een blijvend voordeel heeft op eventuele nieuwkomers en daardoor een intermediair van formaat blijft. Er zijn helaas weinig gegevens over de schaalvoordelen van rechtenbeheer beschikbaar.

Concurrentie tussen intermediairs

In een concurrerende marktstructuur waarin auteurs kunnen kiezen uit verschillende beheerders zal elke intermediair (inclusief Buma/Stemra) de prikkel ervaren om de dienstverlening te verbeteren en concurrerende tarieven te hanteren. Een opt-out-systeem waarbij alternatief rechtenbeheer een vlucht neemt kan dus bijdragen aan efficiëntie (Riis (2011), Koelman (2004)).

4.2 Mogelijke effecten waardeketen

Wat betekenen de hierboven geschetste potentiële effecten voor de waardeketen? Wat zijn de verwachte gevolgen voor publieksbereik, de kosten en opbrengsten van beheer, de kwaliteit van de dienstverlening, de promotie van de auteur en de beschikbaarheid en toegankelijkheid van muziek voor eindgebruikers?

Deze markttuitkomsten hangen van veel onzekere factoren af, zoals de mate waarin auteurs gebruik gaan maken van de opt-outs. Voorts is van belang hoe de spreiding van auteurs en muziekwerken naar de verschillende modellen zal zijn in verband met versnippering. Oftewel: vindt er een consolidatie plaats waardoor een klein aantal partijen de rol overneemt die Buma/Stemra nu vervult, of treedt er versplintering op waardoor auteurs van tal van exploitatieopties gebruik gaan maken?

Een denkbaar scenario is dat relatief veel auteurs gebruik gaan maken van één of meerdere opt-out mogelijkheden bij Buma/Stemra. Het effect op Buma/Stemra is dat de vaste kosten door minder auteurs en werken moeten worden gedragen. Hierdoor stijgen de vaste kosten per auteur. Er zijn echter geen gedetailleerde gegevens beschikbaar over de mate waarin de kosten van Buma/Stemra variëren met het aantal aangeslotenen en de omvang van het repertoire. Het totaal aan transactiekosten zal ook stijgen, wat een drukkend effect kan hebben op de uiteindelijke vergoeding voor de auteur, een prijsverhoging voor de eindgebruiker of een afname van de beschikbaarheid en compleetheid van muziekdiensten.

De mate waarin auteurs gebruik maken van de opt-out mogelijkheden is afhankelijk van de aantrekkelijkheid om aangesloten te zijn bij Buma/Stemra ten opzichte van de aantrekkelijkheid van de alternatieve exploitatiemogelijkheden. Factoren die van invloed zijn op het gedeeltelijke overstapgedrag via opt-out en daarmee op de waardeketen, zijn geanalyseerd in hoofdstuk 3. Hieronder wordt geschetst onder welke omstandigheden een meer versnipperd rechtenbeheer kan worden verwacht. Hierbij wordt gekeken naar de alternatieve beheersopties die ten tijde van het schrijven van dit rapport beschikbaar waren.

- **Publieksbereik.** Buma/Stemra heeft, net als CBO's in andere landen, het grootste publieksbereik. Een andere exploitatiemogelijkheid die een hoog publieksbereik biedt is via een intermediair. Voor een vergelijking tussen Buma/Stemra en de intermediairs moet onderscheid worden gemaakt naar gebruikerskanaal. Voor radio & TV geldt dat het bereik van de intermediairs is beperkt tot de bij hen aangesloten gebruikers. Dit terwijl bij Buma/Stemra aangesloten auteurs op elke zender te horen kunnen zijn.⁵² Voor achtergrondmuziek in winkels en restaurant is het publieksbereik van Buma/Stemra beperkt tot de winkels en restaurants die een licentie hebben afgesloten met Buma/Stemra. Bij de intermediairs is het wederom beperkt tot de bij hen aangesloten gebruikers. In potentie kan het bereik van de intermediairs groter worden dan dat van Buma/Stemra. Het feit dat Buma/Stemra buitenlandse auteurs vertegenwoordigt via afspraken met zusterorganisaties betekent wel een grote voorsprong. Gebruikers willen vaak ook buitenlands repertoire laten horen.
- **Gemak.** Wat betreft het gemak is Buma/Stemra vergelijkbaar met Tribe of Noise, Epidemic Sound en VillaMusicRights. Allen verzorgen de incassering voor de auteur waardoor de auteur geen financieel risico loopt.
- **Snelheid van uitbetaling.** Aangeslotenen van Buma/Stemra zijn minder tevreden over de tijd tussen gebruik en uitbetaling. Het is denkbaar dat dit een reden is om via opt-out bepaalde rechten onder te brengen bij één van de alternatieve beheerders. De exploitatierechten die bij Buma/Stemra in beheer blijven, zijn wel onderhevig aan de minder frequente uitbetaling. Het is daarom voorstelbaar dat auteurs met name de rechten waar zij de meeste inkomsten uit genereren via opt-out weghalen bij Buma/Stemra om zo inkomsten frequenter te ontvangen. Het aanbieden van snellere uitbetaling door Buma/Stemra kan daarmee als effect hebben dat juist minder auteurs gebruikmaken van de opt-out. Met andere woorden, indien Buma/Stemra de snelheid van uitbetaling verhoogt, kan dit er voor zorgen dat auteurs eerder geneigd zijn al hun rechten of een groter deel van hun rechten bij Buma/Stemra te laten.
- **Promotie.** De overdracht van rechten aan Buma/Stemra brengt met zich mee dat wanneer een auteur eigen werk (om niet) beschikbaar wil stellen aan een commerciële gebruiker, er moet worden afgedragen aan de CBO.⁵³ De auteur kan voor promotiedoeleinden dus niet zelf het tarief bepalen. Ook voor optredens geldt dat de vergoeding altijd via Buma/Stemra loopt en dat zorgt voor vertraging in de inkomsten (voor de artiest die eigen werk speelt). Afdracht voor eigen gebruik van werk geldt niet bij de meeste alternatieve beheersopties. Beginnende auteurs die zichzelf veel willen promoten om naamsbekendheid te creëren, kunnen hierdoor de voorkeur geven aan een andere manier van beheer dan via Buma/Stemra. Voor deze groep auteurs is het denkbaar dat zij de categorieën online en mechanisch via opt-out uitsluiten van beheer door Buma/Stemra.
- **Inspraak in doeleinden en gebruik.** Auteurs willen mogelijk niet dat hun werk voor bepaalde doeleinden of door bepaalde gebruikers wordt gebruikt (bijvoorbeeld bepaalde muziekgenres). Bij CBO's kan de auteur alleen de doeleinden uitsluiten via het opt-out-systeem van rechtencategorieën en landenuitsluitingen. Een auteur die alle flexibiliteit wil hebben om doeleinden *en* gebruikers uit te sluiten, kan diens rechten het beste zelf beheren en/of via eenmalige afkoop aanbieden. Indien CBO's ook opt-out mogelijkheden zouden formuleren

⁵² Radiozenders en tv-kanalen hebben wel een licentie van Buma/Stemra nodig.

⁵³ Buma/Stemra biedt een beperkt aantal mogelijkheden om eigen werk te promoten zonder dat daar afdracht voor verschuldigd is, bijvoorbeeld het plaatsen van eigen werk op de eigen website.

voor gebruikerscategorieën is het denkbaar dat deze auteurs aangesloten willen zijn bij BUMA/STEMRA.

- **Rechtenoverdracht.** Bij collectief rechtenbeheer is sprake van overdracht van de exploitatierechten van het auteursrecht. Bij alle geïnventariseerde intermediairs behalve Epidemic Sound blijft het auteursrecht bij de auteur. Behoud van exploitatierechten kan een reden zijn om voor een alternatieve beheersoptie te kiezen.

De categorieën Online, Events en Mechanisch lijken het meest aantrekkelijk voor opt-out. Voor RTV/Simulcasting is het beeld gemengd en de categorie Achtergrondmuziek is een (zeer) onwaarschijnlijke kandidaat voor opt-out. Een andere mogelijkheid is dat door de opt-out-mogelijkheden auteurs die thans niet zijn aangesloten bij BUMA/STEMRA, sommige rechten juist wel daar gaan onderbrengen. Het effect van dit scenario op de hoogte van de rechtenvergoeding en de gemiddelde beheerskosten is tegengesteld aan het hierboven geschetste scenario. Indien meer auteurs zich aansluiten, kan BUMA/STEMRA de vaste kosten over een groter aantal auteurs spreiden. Het lijkt echter onwaarschijnlijk dat het om een groot aantal auteurs zal gaan.

Tabel 4.2 Gevolgen meer keuzemogelijkheden rechtenbeheer voor waardeketen

Effect	Opbrengst & kosten van rechtenbeheer	Dienstverlening	Publieksbereik
1 Alternatieve beheersopties krijgen een kans	Lagere kosten. Effect op opbrengsten verschilt sterk per auteur/genre	Prikkel om dienstverlening (o.a. snelheid uitbetaling) te verbeteren	Gunstig: mogelijk nieuwe gebruiksvormen (nieuwe markten)
2 Versnippering van werken naar intermediairs	Hogere transactiekosten. Effect op opbrengsten verschilt sterk per auteur/genre		Ongunstig: mogelijk lagere beschikbaarheid
3 Meer maatwerk en differentiatie tussen auteurs en werken	Minder kruisbestuiving en meer prijsconcurrentie tussen auteurs. Effect verschilt sterk per auteur/genre		Prijs gaat mogelijk een grotere spelen bij muziekconsumptie
4 Minder baten uit schaalvoordelen	Hogere kosten		Ongunstig indien hogere kosten worden doorberekend
5 Concurrentie tussen CBO en andere intermediairs	Mogelijk lagere opbrengsten door minder marktmacht rechthebbenden. Prikkel om kosten beheer te verlagen	Prikkel om dienstverlening (o.a. snelheid uitbetaling) te verbeteren	Prijsconcurrentie tussen werken betekent voor sommige eindgebruikers een hogere consumptie (of hoger surplus)

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Tabel 4.2 beschrijft de uitwerking op wat auteurs belangrijk vinden (voornamelijk de opbrengsten en kosten van beheer) en op het publieksbereik. Met name de kosten van rechtenbeheer en het publieksbereik zijn van belang voor het totaalbeeld van de totale maatschappelijke welvaart. De opbrengsten van rechtenbeheer zijn juist minder relevant, omdat die opbrengsten worden opgebracht door andere partijen in de waardeketen (en uiteindelijk de eindgebruiker die betaalt voor muziek of zijn aandacht aan advertenties schenkt). Een verhoging van opbrengsten is dus een winst voor de auteur maar een kostenpost lager in de keten, oftewel een verdeling van welvaart tussen auteurs en hun afnemers. Een hoger totaal aan geconsumeerde muziekwerken is wel maatschappelijke winst.

De tabel laat zien dat veel effecten gemengd zijn en een totaaleffect zich lastig laat voorspellen. Dienstverlening van de collectieve beheersorganisatie naar de auteur is hierop een uitzondering: de verwachting is dat die alleen maar kan verbeteren. Merk op dat deze effecten afgeleid zijn uit economische theorie; het is niet zeker of en in welke mate deze effecten gaan optreden. Er spelen ook kwesties die zich lastig laten beschrijven door een puur economisch denkkader, te weten kruisbestuiving tussen auteurs/genres en de pluriformiteit van muziekconsumptie. Prijsdifferentiatie kan welvaartsverhogend zijn maar kan tegelijkertijd de pluriformiteit van aanbod en consumptie verminderen (zie bijvoorbeeld Wallis *et al.* (1999)).

5 Conclusies

Rechtenbeheer is een complex onderwerp. De geldstroom die door eindgebruikers en adverteerders wordt opgebracht is niet makkelijk te ‘volgen’ tot aan de individuele maker. De resultaten uit de enquête suggereren dat veel muzikanten zich niet verdiepen in de details van het rechtenbeheer door BUMA/STEMRA. Dit is niet heel verwonderlijk, omdat ze juist van de CBO deze dienstverlening verwachten. Makers richten zich vermoedelijk liever op het creëren van muziek dan op de auteursrechtvergoedingen. Eén belangrijk resultaat gaat daar enigszins tegenin: wanneer auteurs wordt gevraagd naar de belangrijkste succesfactoren van exploitatie, hecht slechts 14% van de aangesloten stemgerechtigde auteurs meer belang aan publieksbereik dan aan de hoogte van de rechtenvergoeding. Anders dan weleens wordt beweerd, gaat het de auteurs dus vooral om de inkomsten en minder om het bereiken van luisteraars.

Helaas was het niet mogelijk om auteurs te enquêteren die het rechtenbeheer buiten BUMA/STEMRA om hebben geregeld (bijvoorbeeld zelfbeheer en/of via een intermediair). Hierdoor genereerde de steekproef minder inzicht in de werking van de alternatieven voor BUMA/STEMRA (zoals onder meer Villa Music Rights, Tribe of Noise en Epidemic Sound). Wat de enquête wel duidelijk laat zien, is dat de meeste stemgerechtigde BUMA/STEMRA-leden niet van plan zijn om met een ‘opt out’ een categorie van rechten uit collectief beheer weg te nemen. De interesse daarin neemt niet toe met het inkomen van de auteur en hangt niet samen met het schrijven van muziek in opdracht. De belangrijkste resultaten uit de enquête zijn verder:

- Het overgrote deel van de muzikanten (72%) is niet bekend met het nieuwe systeem. Afhankelijk van de rechtencategorie is tussen de 5% en 13% van de auteurs van plan om gebruik te gaan maken van het systeem. Tussen de 33% en de 42% van de auteurs geeft aan niet te weten of hij of zij rechten wilt weghalen uit collectief beheer.
- Bijna 40% van de auteurs begrijpt het flexibel rechtenbeheer van BUMA/STEMRA en slechts 1 op de 5 auteurs kan de gevolgen ervan overzien. Slechts ongeveer 20% van de auteurs vindt zichzelf voldoende geïnformeerd over het nieuwe systeem. Het merendeel (70%) vindt keuzevrijheid bij rechtenoverdracht belangrijk, er bestaat bij een meerderheid behoefte aan aanvullende informatie over flexibel rechtenbeheer. 85% geeft aan zich er nog meer in te willen verdiepen.
- Een meerderheid van de respondenten geeft aan de hoogte van de rechtenvergoeding door BUMA/STEMRA goed of zeer goed te waarderen. Ook het gemak en het publieksbereik worden door de meerderheid positief beoordeeld. Over de promotie en in mindere mate de snelheid van uitbetalen zijn respondenten minder tevreden. In vergelijking met alternatieve beheersopties scoort BUMA/STEMRA goed. Alternatieve beheersopties zelfbeheer en de eenmalige afkoop van rechten scoren ook bovengemiddeld. Beheer door een buitenlandse CBO en beheer via een intermediair scoren het minste. Merk echter op dat weinig respondenten ervaring hebben met die alternatieve opties.
- Respondenten tonen het meest interesse in een opt-out voor de rechtencategorie Online. Een groot deel van de respondenten die online rechten wensen uit te sluiten geeft aan geïnteresseerd te zijn in webcasting.
- Als belangrijkste gevolgen van het uitsluiten van rechtencategorieën van collectief beheer zien respondenten meer incassoriscic's en het met meer partijen (moeten of mogen) onderhandelen.

Bijna 30% verwacht zijn of haar onderhandelingspositie te zien verbeteren. Iets minder dan 20% denkt gemakkelijker vergoedingen te kunnen krijgen van gebruikers, bijna 40% denkt dat dit juist moeilijker wordt.

- Respondenten die aangeven categorieën te willen uitsluiten waarderen de promotie, het publieksbereik en het gemak bij een alternatieve beheersoptie hoger dan bij Buma/Stemra. Dit zijn daarmee de meest waarschijnlijke redenen voor overstap naar een alternatieve beheersoptie. Auteurs verwachten over het algemeen niet dat zij bij een alternatieve beheersoptie een hogere rechtenvergoeding zullen ontvangen. Ook de waardering van snelheid van uitbetaling verschilt slechts beperkt tussen Buma/Stemra en de alternatieve beheersopties.
- Auteurs staan open voor verdere flexibilisering. Tussen de 40% en 60% geeft aan meer mogelijkheden te willen om het eigen gebruik van werk, individuele muziekwerken of incidentele gebruiksdoelen te kunnen uitsluiten van collectief beheer. Het huidige keuzemenu van Buma/Stemra biedt deze mogelijkheden niet.

Uit de interviews blijkt dat het opt-out-systeem ook voor insiders nog onduidelijkheden bevat en dat het keuzemenu mogelijk onlogische opties biedt die niet in het belang van de muzikant zijn. Vooral de categorie Online roept juridische vragen op. Er valt dus winst te behalen op de gebruiksvriendelijkheid en de duidelijkheid van het opt-out-systeem. Over de juridische mogelijkheden voor verdere flexibilisering moet worden opgemerkt dat Buma/Stemra gehouden is aan de beperkingen van de buitenlandse rechtenorganisaties voor buitenlandse rechthebbenden en de Europese regelgeving. Een andere kanttekening is dat de respondenten graag geïnformeerd worden via de nieuwsbrief en de website van Buma/Stemra over het nieuwe systeem terwijl deze kanalen reeds zijn benut. Blijkbaar is deze communicatie niet toereikend geweest.

Rechtenbeheer is niet alleen voor muzikanten complex. Het literatuuronderzoek laat zien dat economische én juridische auteurs het collectief muziekrechtenbeheer beschrijven als spanning tussen eenvoud en kostenbesparing enerzijds en gebrek aan concurrentie en differentiatie anderzijds. Het collectief beheer met standaardoplossingen maakt licentietransacties relatief eenvoudig en compleet maar mist door de collectieve bundeling de voordelen van concurrentie en differentiatie. Het is niet mogelijk om aan te geven welk systeem vanuit een (welvaarts)economisch oogpunt de voorkeur verdient.

Deze economische afweging voorspelt dat collectief beheer veel minder voor de hand ligt bij de meer simpele, kleinschalige en afgebakende situaties, zoals het geven van een concert door een artiest die zijn eigen werk speelt in een concertzaal. De auteur/artiest moet toch al zaken doen met de concertorganisator en onderhandelingen over de auteursrechtvergoeding kunnen dan makkelijk meegenomen worden. Er zijn geen schaalvoordelen en zelfbeheer (lees: terugtrekken uit collectief beheer) lijkt voor de hand te liggen. De enquête laat zien dat auteurs die ook muzikant zijn iets meer interesse hebben in het uitsluiten van de categorie Events/podia dan de auteurs die zelf niet optreden. Het controleren of andere artiesten het werk van de auteur uitvoeren (lees: covers) wordt wel lastiger met zelfbeheer.

De controlefunctie (opsporen van gebruik zonder licentie) wordt thans door Buma/Stemra uitgevoerd en is genoemd als drempel om het rechtenbeheer anders te gaan doen. De huidige opt-out Events/podia maakt het niet mogelijk om zelfbeheer voor de eigen concerten te combineren met de dienstverlening van Buma/Stemra voor het innen van vergoedingen uit concerten door

anderen. Het zou daarom gunstig kunnen zijn als deze functie in de toekomst los wordt aangeboden (door Buma/Stemra of een andere partij) en vrij gecombineerd kan worden met de andere functies van rechtenbeheer. Het systeem van *audio fingerprinting* kan ook door rivalen van Buma/Stemra opgezet worden. Een auteur zou maandelijks melding kunnen krijgen van de kanalen waar zijn muziek is gebruikt en vervolgens - al dan niet via de intermediair - een licentie kunnen proberen te regelen.

Er zijn ook andere situaties waarin afnemers maatwerk of slechts een klein aantal auteurs nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan het componeren van de muziek voor de *leader* van een journaal. Ook het op verzoek componeren van TV- of filmmuziek valt hieronder. In deze gevallen lijkt er nauwelijks een noodzaak voor collectief rechtenbeheer te bestaan. De enquête laat echter geen bovengemiddelde interesse zien voor de opt-out RTV/Simulcasting. Aan de andere kant biedt Buma/Stemra gemak en de zekerheid dat ook voor de gebruiksmomenten die de auteur niet zelf overziet wordt gemonitord en geïnd, en verbetert collectief beheer de onderhandelingspositie van de auteur ten opzichte van radio- en televisieomroepen, productiemaatschappijen en filmproducenten. In de praktijk kunnen afnemers van maatwerkmuziek drempels ervaren om zonder Buma/Stemra zaken te doen met een auteur. De aanbeveling is daarom om nader te onderzoeken of de controlefunctie losgekoppeld zou moeten worden in het keuzemenu van Buma/Stemra.

Voor een aanzienlijk deel van de markt wil de consument op één platform over alle muziek kunnen beschikken. Een breed multinationaal repertoire is essentieel voor diensten zoals *Spotify*, *iTunes* en *YouTube*. Deze afnemers willen met zo min mogelijk rechthebbenden zaken doen en de juridische zekerheid dat alle rechten geregeld zijn. Wanneer rechten over meerdere beheerders versnipperd raken zal het kostbaarder worden om een compleet repertoire aan te bieden aan de consument. Fragmentatie van rechten kan ervoor zorgen dat de beschikbaarheid van muziekdiensten vermindert of dat de repertoires smaller worden (nichegenres zullen het snelst sneuvelen omdat inkomsten het eerder afleggen tegen de kosten van het verkrijgen van de rechten). Opvallend is dat juist voor het uitsluiten van de categorie Online de hoogste interesse wordt gerapporteerd (13% van de steekproef). De auteurs die Online willen uitsluiten, willen dat vooral voor *webcasting*, maar ook voor download- en streamingdiensten (ongeveer 40% van de geïnteresseerden). Als alternatieve beheersoptie noemen deze respondenten vrij ter beschikking stellen het vaakst, gevolgd door zelfbeheer en eenmalige afkoop. Het is nog de vraag hoe deze auteurs in de praktijk de beschikbaarheid van hun werken in deze diensten zouden gaan regelen.

Literatuur

- Belleflamme, P. & Peitz, M. (2010). *Industrial Organization: Markets and Strategies*. Cambridge University Press.
- Besen, S.M., S.N. Kirby & S.C. Salop. (1992). An Economic Analysis of Copyright Collectives. *Virginia Law Review*, 78(1); 383-411.
- Einhorn, M. A. (2006). Transaction Costs and Administered Markets: License Contracts for Music Performance Rights. *Review of Economic Research on Copyright Issues*, vol. 3(1), 61-74
- Handke, C. (2013). The Economics of Collective Copyright Management. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2256178>. *Erasmus University Rotterdam*. April 24, 2013.
- Koelman, K. J. (2004). Collectieve rechtenorganisaties en mededinging. *AMI, tijdschrift voor Auteurs-, Media- & Informatierecht*, 2004/5, pp. 168-171.
- Noll, van der R., S. van Gompel, L. Guibault, J. Weda, J. Poort, I. Akker & K. Breemen (2012). Flexible Copyright: The Law and Economics of Introducing an Open Norm in the Netherlands. *Amsterdam: SEO Economic Research and Instituut voor Informatierecht (IViR)*.
- Riis, T. (2011). Collecting societies, competition, and the Services Directive. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2011, Vol. 6, No. 7
- Towse, R., & Handke, C. (2013). *Handbook On The Digital Creative Economy*. Edward Elgar Publishing, December 2013.
- Wallis, R., C. Baden-Fuller, M. Kretschmer & G.M. Klimis (1999). Contested Collective Administration of Intellectual Property Rights in Music – The Challenges to the Principles of Reciprocity and Solidarity. *European Journal of Communication* 14(1); 5-35.
- Weda, J., Noll, R. van der, Akker, I., Poort, J., Gompel, S. van & Leenheer, J. (2012). Digitale drempels: Knelpunten voor legaal digitaal aanbod in de creatieve industrie. SEO-rapport, 2012-41. *Amsterdam: SEO Economic Research, Instituut voor Informatierecht (IViR) and CentERdata*.

Bijlage A Begrippenlijst

Begrip	Definitie	Relevante markt(en)
Databaserecht (databankrecht)	Het recht om een werk op te slaan in een databank of een gelijksoortig medium. Dit geldt zowel voor muziek als film, foto's en tekst.	Mechanisch
Huur- en leenrecht	Het recht om aan een publiek een origineel of een kopie te huren of te verhuren. Bijvoorbeeld: video's, cd's en boeken.	Mechanisch
Mechanisch recht	Het recht om op te nemen, te reproduceren (reproductierecht) en het verspreiden van een werk op een drager. Bijvoorbeeld: cd's, dvd's en cd-rom's.	Mechanisch
Muziekauteursrecht (Auteurswet)	Het uitsluitend recht van de maker van muziek (componist en/of tekstdichter), of van diens rechtverkrijgenden (zoals muziekuitgevers en erfgenamen van componisten en tekstdichters), om dit openbaar te maken (openbaar makingsrecht) en te verveelvoudigen (mechanisch recht), behoudens de beperkingen, bij de wet gesteld. ⁵⁴ Buma/Stemra treedt op als beheerder van auteursrechten: Buma m.b.t. het recht om een muziekwerk openbaar te maken, Stemra m.b.t. het recht om een muziekwerk te verveelvoudigen.	Alle
Naburige rechten (Wet naburige rechten).	Deze rechten beschermen de inspanningen en prestaties van een uitvoerend kunstenaar (bijvoorbeeld zangers en musici) of producent (bijvoorbeeld omroepen) en geven hen het recht om te beslissen over opname, vermenigvuldiging, en uitzending van een uitvoering. Sena treedt op als beheerder van naburige rechten.	Alle
Online mechanisch recht	Het mechanische reproductierecht dat verricht wordt door interactieve exploitatievormen (bijvoorbeeld music & video on demand, downloads, podcasts en interactieve radio/tv) en door niet-interactieve exploitatievormen (bijvoorbeeld webcasting en streaming, maar géén simulcasting).	Online
Online uitvoeringsrecht	Communicatie naar het publiek en het recht op beschikbaar stellen voor interactieve exploitatievormen (bijvoorbeeld music & video on demand, downloads, podcasts en interactieve radio/tv) en voor niet-interactieve exploitatievormen (bijvoorbeeld webcasting en streaming, maar géén simulcasting).	Online
Recht op vergoeding voor Thuiskopie	Het recht om een vergoeding te vragen voor het maken van privékopieën, welke geheven wordt op het fabriceren of importeren van recordable beeld- en geluidsdragers. Bijvoorbeeld: blanco cd's en dvd's.	Mechanisch
Recht van openbare uitvoering (geluidsdragers)	Het recht om publiekelijk een opname (Muziek, beeld of Muziek & beeld) openbaar te maken voor een groep van luisteraars of kijkers. Bijvoorbeeld: het afspelen van cd's in een discotheek.	Achtergrondmuziek
Recht van openbare uitvoering (radio- en televisie-uitzendingen)	Het recht om publiekelijk radio-uitzendingen ten gehore te brengen of tv-uitzendingen publiekelijk te vertonen. Bijvoorbeeld: een radio laten spelen of het vertonen van tv-uitzendingen in een bar.	Achtergrondmuziek
Secundair uitzendrecht	Het recht om uitzendingen door te geven indien verricht door een kabelexploitant. Bijvoorbeeld: kabeldoorgifte of heruitzendingen.	RTV & simulcasting
Secundair uitzendrecht van een uitvoering	Het recht om live uitvoeringen van een werk uit te zenden buiten de plaats van het optreden via schermen en luidsprekers. Bijvoorbeeld: als het publiek gelijktijdig het concert kan volgen buiten de concertzaal.	RTV & simulcasting

⁵⁴ Artikel 1, Auteurswet. Bewerking/toevoegingen door SEO Economisch Onderzoek.

Simulcasting	Het gelijktijdig via meerdere media uitzenden van radio- of televisieprogramma's. Bijvoorbeeld: <i>livesreams</i> van televisieprogramma's op internet en het simultaan uitzenden van radioprogramma's via de ether (FM) en via internet.	RTV & simulcasting
Synchronisatierecht	Het recht om werken te combineren ten behoeve van de creatie van een audiovisual, multimedialwerk of een databank.	Mechanisch
Uitvoeringsrecht	Het recht op voordracht van een werk. Bijvoorbeeld: muziekconcert, voordracht van een literair werk, vertoning van een film, concertvoordracht van een opera.	Events (podia)
Uitzendrecht	Het recht om werken voor publiek uit te zenden via radio en op tv. Bijvoorbeeld: radio- en tv-stations.	RTV & simulcasting

Bijlage B Vragenlijst enquête

Introductie

Anonimiteitsgarantie

- De door u ingevulde enquête wordt volledig anoniem verwerkt.
- Rapportage van onderzoeksresultaten vindt plaats op geaggregeerd niveau: de gepresenteerde resultaten zijn niet herleidbaar tot individuele personen.

Invulinstructies

- De enquête neemt ongeveer 15 minuten van uw tijd in beslag.
- Sommige begrippen zijn vergezeld van een [?]-symbool. Wanneer u daarover met uw muis beweegt, verschijnt een korte toelichting.
- U kunt tijdens de enquête pauzeren. U kunt de enquête ook in meerdere sessies invullen door deze tussentijds af te sluiten. Via de weblink in de uitnodigingsmail kunt u vervolgens terugkeren naar de enquête. U gaat dan verder op de plek waar u de vorige keer bent gebleven: gegevens die u in eerdere sessies heeft ingevuld, blijven bewaard.
- U kunt terugbladeren in de enquête, bijvoorbeeld om eerdere antwoorden aan te passen. Hiervoor gebruikt u de knop 'Vorige pagina'.
- Na afronding van de enquête komt de link in de uitnodigingsmail automatisch te vervallen.
- **U kunt de enquête tot 12 december a.s. invullen.**

Klik op 'Volgende pagina' om met de enquête te beginnen.

Activiteiten

1. {routing: alleen muzik auteurs} Wat voor type muzik auteur bent u?
Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.
 - a. Tekstschrijver
 - b. Componist
 - c. Bewerker
 - d. Anders, namelijk: {open veld}
2. {routing: alleen muzik auteurs} Bent u naast muzik auteur ook muzikant/zanger?
 - a. Ja
 - b. Nee
3. {routing: auteurs} Creëert u weleens muzik werken in opdracht van derden²ⁱ
Toelichting: opdrachtmuzik voor andere muzikanten/zangers of voor gebruik in bijvoorbeeld films/televisieseries, games en reclames.
 - a. Ja
 - b. Nee
4. {routing: alleen muzik auteurs & v3 == 'Ja'} Voor welk(e) doeleinde(n) creëert u deze opdrachtmuzik?
Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.
 - a. Andere muzikanten/zangers
 - b. Films/televisie
 - c. Games
 - d. Reclames (muzik, jingles en tunes)
 - e. Theater
 - f. Anders, namelijk: {open veld}
5. {routing: alleen muzik auteurs & v3 == 'Ja'} Hoe creëert u deze opdrachtmuzik?
 - a. In dienstverband
 - b. Voor eigen rekening
 - c. Zowel in dienstverband als voor eigen rekening
6. {routing: alleen muzik auteurs} Binnen welk(e) genre(s) vallen uw muzik werken?
Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.
 - a. Pop
 - b. Rock/alternative
 - c. World/folk/country/new age
 - d. Jazz/blues
 - e. Soundtrack/musical
 - f. House/techno/dance
 - g. R&B/soul
 - h. Klassiek (modern of traditioneel)
 - i. Anders, namelijk: {open veld}
7. Welke situatie is op u van toepassing²ⁱ
 - a. Buma/Stemra beheert **alle** auteursrechten op mijn werken
 - b. Buma/Stemra beheert een **deel** van de auteursrechten op mijn werken
 {toelichting: Bijvoorbeeld alleen de reproductierechten op uw muzik werken.}
 - c. Ik ben aangesloten bij Buma/Stemra maar weet niet of zij alle auteursrechten op mijn werken beheren of slechts een deel daarvan
 - d. Ik ben niet aangesloten bij Buma/Stemra

Huidige exploitatie

8. *{routing: a-c van v7}* Bent u contractueel verplicht om de auteursrechten op uw muziekwerken (gedeeltelijk) over te dragen aan Buma/Stemra?
Toelichting: bijvoorbeeld omdat u een muziekuitgave-overeenkomst heeft die rechtenoverdracht aan Buma/Stemra voorschrijft. Overal waar in deze enquête wordt gesproken over ‘overdracht van auteursrechten’, kunt u dit lezen als de gehele of gedeeltelijke overdracht van de exploitatierechten op uw muziekwerken.
- Nee/niet van toepassing
 - Ja, ik ben contractueel verplicht om **alle** auteursrechten op mijn werken over te dragen aan Buma/Stemra
 - Ja, ik ben contractueel verplicht om een **deel** van de auteursrechten op mijn werken over te dragen aan Buma/Stemra
 - Weet ik niet
9. *{routing: alleen b-c van v7}* Op welke wijze(n) exploiteert u uw muziekauteursrechten?
Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.
- Collectief beheer door Buma/Stemra
 - Ik beheer (een deel van) mijn rechten zelf
 - Beheer door een buitenlandse collectieve beheersorganisatie (bijvoorbeeld GEMA, PRS of SABAM)
 - Eenmalige afkoop: overdracht van (een deel van) mijn rechten aan een gebruiker middels een overdrachtscontract (bijvoorbeeld aan een game- of filmproducent)
 - Ik stel (een deel van) mijn werken vrij ter beschikking (bijvoorbeeld via niet-commerciële licenties)
 - Beheer via een intermediair zoals *Tribe of Noise* en *VillaMusicRights*
 - Rechtenoverdracht aan een uitgever
 - Anders, namelijk: *{open veld}*
10. *{routing: alleen d van v7}* Op welke wijze(n) exploiteert u uw muziekauteursrechten?
Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.
- Ik beheer (een deel van) mijn rechten zelf
 - Beheer door een buitenlandse collectieve beheersorganisatie (bijvoorbeeld GEMA, PRS of SABAM)
 - Eenmalige afkoop: overdracht van (een deel van) mijn rechten aan een gebruiker middels een overdrachtscontract (bijvoorbeeld aan een game- of filmproducent)
 - Ik stel (een deel van) mijn werken vrij ter beschikking (bijvoorbeeld via niet-commerciële licenties)
 - Beheer via een intermediair zoals *Tribe of Noise* en *VillaMusicRights*
 - Rechtenoverdracht aan een uitgever
 - Anders, namelijk: *{open veld}*

Flexibilisering exploitatiecontract Buma/Stemra

Met ingang van juni 2014 is het voor leden van Buma/Stemra mogelijk om bepaalde categorieën van muziekauteursrechten uit te sluiten van collectief beheer door Buma/Stemra middels een zogenoemd ‘opt-out-systeem’. Rechthebbenden kunnen ervoor kiezen om vijf verschillende categorieën van rechten uit te sluiten van overdracht aan Buma/Stemra:

- Events/podia
- Radio, televisie en Simulcasting
- Online
- Achtergrondmuziek
- Mechanisch (vastlegging en reproductie)

Rechthebbenden kunnen jaarlijks wijzigingen aanbrengen in de rechtencategorieën die zij wel of niet door Buma/Stemra willen laten beheren. Dit kan middels een wijzigingsformulier, met een opzegtermijn van ten minste drie maanden (dus vóór 1 oktober van het voorgaande jaar).

Het flexibel beheer van muziekauteursrechten is het resultaat van een toezegging aan de Autoriteit Consument en Markt (ACM) en anticipeert op de eisen van de onlangs aangenomen Richtlijn Collectief Beheer van de Europese Commissie.

Meer informatie hierover kunt u vinden op de website van Buma/Stemra (www.bumastemra.nl/2214/mogelijkheden-van-flexibel-beheer/) en de website van Popauteurs.NL (www.popauteurs.nl/mededelingen-bestuur.php).

11. Was u er – vóór deze enquête – reeds van op de hoogte dat Buma/Stemra de mogelijkheid biedt om bepaalde categorieën van muziekauteursrechten van overdracht uit te sluiten?
 - a. Ja
 - b. Nee
12. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?²ⁱ {ordinaal: ‘helemaal eens’ tot ‘helemaal oneens’ + ‘weet ik niet/geen mening’}
 - a. Ik **begrijp** goed wat de mogelijkheid om selectief auteursrechten aan Buma/Stemra over te dragen inhoudt.
 - b. Ik kan goed overzien welke **gevolgen** volledige dan wel gedeeltelijke rechtenoverdracht aan Buma/Stemra voor mij heeft.
 - c. Buma/Stemra heeft muziekauteurs **voldoende geïnformeerd** over dit opt-out-systeem.
 - d. Ik heb **onvoldoende tijd** gekregen om een weloverwogen keuze te kunnen maken over welke rechtencategorieën ik in 2015 wel of niet overdraag aan Buma/Stemra.
 - e. Ik vind het **belangrijk** om keuzevrijheid te hebben in welke rechten ik wel of niet overdraag aan Buma/Stemra.
 - f. De keuze tussen volledige of gedeeltelijke rechtenoverdracht aan Buma/Stemra is voor mij **irrelevant**.
 - g. Ik **houd mij niet zelf bezig** met keuzes aan wie ik welke rechten overdraag; dergelijke keuzes laat ik aan anderen over.
13. {routing: v13a & v13b == ‘helemaal oneens’ | ‘weet ik niet’} U geeft aan onvoldoende zicht te hebben op wat het opt-out-systeem van Buma/Stemra inhoudt: vindt u dat

Buma/Stemra meer informatie moet verschaffen over de flexibilisering van hun exploitatiecontract?¹

- a. Ja
 - b. Nee
 - c. Weet ik niet/geen mening
14. {routing: v13 == 'Ja'} Op welke wijze(n) zou Buma/Stemra meer informatie moeten verschaffen?

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

- a. Via hun website
 - b. Sociale media (bijvoorbeeld *Twitter* en *Facebook*)
 - c. Buma/Stemra-nieuwsbrief
 - d. Events (bijvoorbeeld workshops en symposia)
 - e. Buma/Stemra Magazine
 - f. Anders, namelijk: {open veld}
15. {routing: v13a & v13b == '(belemaal) eens' | 'noch eens, noch oneens' | 'oneens'} Zou u één of meerdere van de onderstaande rechtencategorieën willen **uitsluiten** van collectief beheer door Buma/Stemra?¹ {'ja', 'nee' en 'weet ik (nog) niet'}

Toelichting: u hoeft bij het beantwoorden van de vraag geen rekening te houden met eventuele contractuele verplichtingen die u verhinderen om rechtencategorieën van collectief beheer door Buma/Stemra uit te sluiten.

- a. Events/podia (uitvoeringsrecht) {toelichting: Het recht op voordracht van een werk. Bijvoorbeeld: Muziekconcert, voordracht van een literair werk, vertoning van een film, concertvoordracht van een opera.}
- b. Radio, televisie en Simulcasting {toelichting: Het recht om werken voor publiek uit te zenden via radio of op televisie. Bijvoorbeeld: gebruik door radio- en televisieomroepen.}
- c. Online {toelichting: Het mechanische reproductierecht en het openbaarmakingsrecht van muziekwerken via internet. Bijvoorbeeld: downloaddiensten (zoals *iTunes* en *Beatport*), streamingdiensten (zoals *Spotify*, *Deezer* en *Google Play*), webcasting (bijvoorbeeld *YouTube*) en gebruik van muziekwerken door internetvideodiensten. Het nieuwe exploitatiecontract van Buma/Stemra onderscheidt 4 subcategorieën van online rechten. U antwoordt 'ja' bij deze vraag indien u ten minste 1 van deze subcategorieën wilt uitsluiten van collectief beheer door Buma/Stemra.}
- d. Achtergrondmuziek {toelichting: Het recht om publiekelijk radio-uitzendingen of geluidsdragers ten gehore te brengen en televisie-uitzendingen te vertonen. Bijvoorbeeld: Een radio laten spelen in een bar, het afspelen van cd's in een discotheek en het vertonen van tv-uitzendingen in een bar.}
- e. Mechanisch {toelichting: Onder andere het mechanisch recht (het recht om een werk op een drager op te nemen, te reproduceren en te verspreiden), synchronisatierecht en databaserecht. Bijvoorbeeld: het opnemen, reproduceren en verspreiden van cd's en cd-rom's.}

16. {routing: v15c == 'Ja'} U geeft aan dat u de rechtencategorie *Online* zou willen uitsluiten van collectief beheer door Buma/Stemra: voor welke doeleinden wilt u deze rechten uitsluiten?

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

- a. Downloaddiensten (bijvoorbeeld *iTunes* en *Beatport*)
 - b. Streamingdiensten (bijvoorbeeld *Spotify*, *Deezer* en *Google Play*)
 - c. Webcasting (bijvoorbeeld *YouTube*)
 - d. Intervideodiensten (bijvoorbeeld *Netflix* en *Pathé Thuis*)
 - e. Anders, namelijk: {open veld}
17. {routing: matrix waarbij de kolommen de rechtencategorieën zijn waar respondent bij v13 'Ja' antwoordde} U geeft aan dat u de volgende rechtencategorie(en) zou willen uitsluiten van collectief beheer door Buma/Stemra: hoe zou u deze rechten (laten) beheren?

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

- a. Ik wil (een deel van) deze rechten zelf beheren
 - b. Beheer door een buitenlandse collectieve beheersorganisatie (bijvoorbeeld GEMA, PRS of SABAM)
 - c. Eenmalige afkoop: overdracht van (een deel van) mijn rechten aan een gebruiker middels een overdrachtscontract (bijvoorbeeld aan een game- of filmproducent)
 - d. Ik wil (een deel van) mijn werken vrij ter beschikking stellen (bijvoorbeeld via niet-commerciële licenties)
 - e. Beheer via een intermediair zoals *Tribe of Noise* en *VillaMusicRights*
 - f. Rechtenoverdracht aan een uitgever
 - g. Anders
 - h. Weet ik (nog) nietⁱⁱ
18. {routing: alleen indien respondent bij v15 bij minimaal 1 categorie 'weet ik (nog) niet' antwoordde} U geeft bij sommige rechtencategorieën aan (nog) niet te weten of u deze wilt uitsluiten van collectief beheer door Buma/Stemra: kunt u aangeven waarom?

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

- a. Ik moet me er nog (verder) in verdiepen om een keuze te kunnen maken.
- b. Mijn keuze zal afhangen van hoe makkelijk het is om rechten uit te sluiten.
- c. Ik wacht de ervaringen van andere muzikanten met dit systeem af voordat ik besluit al dan niet rechten uit te sluiten.
- d. Anders, namelijk: {open veld}

Keuze voor exploitatieopties

U kunt uw muziekauteursrechten op verschillende manieren (laten) beheren en exploiteren, bijvoorbeeld door een collectieve beheersorganisatie (CBO), via een intermediair (zoals *Tribe of Noise* en *VillaMusicRights*), of door uw auteursrechten zelf te beheren. We noemen dit **exploitatieopties**.

19. Onderstaand ziet u een lijst van keuzefactoren: kunt u aangeven welke hiervan voor u belangrijk zijn **voor uw keuze voor een exploitatieoptie** door 100 punten over de factoren te verdelen? ⁱⁱⁱ *{open numeriek met controle op waarde 0-100}*

Toelichting: hoe belangrijker de factor, hoe meer punten u toekent. U geeft geen punten aan factoren die voor u geheel niet relevant zijn.

- a. **Publieksbereik:** het aantal muziekgebruikers en -consumenten waarvoor uw muziekwerken beschikbaar zijn
- b. **Rechtenvergoeding:** de hoogte van de vergoeding voor het gebruik van uw muziekwerken na aftrek van administratie- en beheerskosten
- c. **Snelheid van uitbetaling:** de tijd tussen het gebruik van uw muziekwerken en het moment waarop u daarvoor de rechtenvergoeding ontvangt
- d. **Promotie:** het (gratis) kunnen aanbieden van muziekwerken voor promotiedoeleinden
- e. **Gemak:** de eenvoud van het exploiteren van uw muziekwerken en het beheren van de auteursrechten daarop

{routing: alleen als bij v19 punten zijn ingevuld en deze niet optellen tot 100}

Merk op

De door u uitgedeelde punten tellen niet op tot 100 maar tot **{som punten}**.

20. Wilt u dat wij bij de verwerking uw punten naar rato aanpassen zodat deze wel optellen tot 100? *{checkbox}*
- a. Ja, pas mijn punten naar rato aan

Gebruik de knop 'Vorige pagina' om zelf uw punten aan te passen.

{einde routing}

21. Hoe beoordeelt u elk van de onderstaande exploitatieopties op deze 5 keuzefactoren?
 {pulldownmenu met keuzeopties 'zeer goed', 'goed', 'matig', 'slecht', 'zeer slecht' en 'weet niet/geen mening'}

Toelichting: als u geen oordeel over een bepaalde exploitatieoptie heeft, hoeft u die niet te beoordelen.

	Publieks- bereik ^[1]	Rechten- vergoeding ^[1]	Snelheid uitbetaling ^[1]	Promotie ^[1]	Gemak ^[1]
Collectief beheer door BUMA/STEMRA					
Beheer door een buitenlandse collectieve beheersorganisatie {toelichting: Bijvoorbeeld door GEMA, PRS of SABAM.}					
Beheer via een intermediair {toelichting: Bijvoorbeeld via Tribe of Noise of VillaMusicRights.}					
Zelfbeheer van auteursrechten					
Vrij ter beschikking stellen van muziekwerken {toelichting: Bijvoorbeeld via niet-commerciële licenties.}					
Eenmalig afkoop van auteursrechten {toelichting: Overdracht van (een deel van) uw auteursrechten aan een gebruiker middels een overdrachtscontract (bijvoorbeeld aan een game- of filmproducent).}					
Rechtenoverdracht aan een uitgever					

22. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen? Door muziekauteursrechten uit te sluiten van collectief beheer: {ordinaal: 'belemaal eens' tot 'belemaal oneens' + 'weet ik niet/geen mening'}

- Ga ik **met meer partijen onderhandelen** over rechtenvergoedingen voor gebruik van mijn muziekwerken.
- Verbetert mijn **onderhandelingspositie** ten opzichte van de gebruikers van mijn muziekwerken (bijvoorbeeld online muziekdiensten en radio- en televisieomroepen).
- Wordt het makkelijker om ervoor te zorgen dat **iedere gebruiker** van mijn muziekwerken hiervoor **een vergoeding betaalt**.
- Loop ik meer risico op **incassoproblemen/wanbetaling**.

Verdere flexibilisering

23. In hoeverre vindt u het wenselijk dat de volgende vormen van flexibilisering, waar het huidige Nederlandse collectief rechtenbeheer niet in voorziet, mogelijk worden?
{ordinaal: 'zeer wenselijk', 'wenselijk', 'onwenselijk', 'zeer onwenselijk' + 'weet niet/geen mening'}
- De mogelijkheid om individuele **muziekwerken** uit te sluiten van collectief rechtenbeheer
 - De mogelijkheid om **incidentele gebruiksdoeleinden** (bijvoorbeeld specifieke games en specifieke *livestreams*) uit te sluiten van collectief rechtenbeheer
 - De mogelijkheid om bepaalde **gebruiksdoeleinden generiek** (bijvoorbeeld alle goede doelen) uit te sluiten van collectief rechtenbeheer
 - Meer mogelijkheden om gebruik van **eigen werk** (bijvoorbeeld gratis downloads/streams voor promotiedoeleinden en productie in eigen beheer/loonpersing) uit te sluiten van collectief rechtenbeheer
 - Het respecteren van **eerdere licenties** die ik op mijn muziekwerken heb afgegeven op het moment dat ik me bij een collectieve beheersorganisatie (CBO) aansluit
 - De mogelijkheid om **vaker dan 1x per jaar** te beslissen of ik rechtencategorieën al dan niet collectief laat beheren.
 - Meer **keuzemogelijkheden** bij het uitsluiten van rechten van collectief beheer
{toelichting: Bijvoorbeeld wel de televisie-uitzendrechten op mijn werken collectief laten beheren maar niet de radio-uitzendrechten}.
24. Heeft u behoefte aan andere – nog niet genoemde – verdere flexibilisering van het collectief rechtenbeheer? Zo ja, welke? {open vraag}

Achtergrondvragen

Tot besluit willen we u enkele vragen stellen over uw persoonlijke situatie en inkomenspositie als muzikant.

25. *{routing: alleen muzikanten}* Hoe lang bent u reeds actief als muzikant?
{ordinaal/ numeriek}
- Minder dan 1 jaar
 - 1 tot 3 jaar
 - 3 tot 5 jaar
 - 5 tot 10 jaar
 - 10 tot 15 jaar
 - 15 tot 20 jaar
 - Meer dan 20 jaar
26. *{routing: alleen muzikanten}* Kunt u een indicatie geven van uw bruto jaarinkomen over 2013?
- Toelichting:** het gaat hier om al uw inkomsten, zowel uit uw werk als muzikant als uit eventuele andere werkzaamheden, beurzen, bijstand, werkloosheidsuitkering, etc.
- Minder dan € 10.000
 - € 10.000 - 20.000
 - € 20.000 - 30.000
 - € 30.000 - 40.000
 - € 40.000 - 50.000
 - € 50.000 - 75.000
 - € 75.000 - 100.000
 - Meer dan € 100.000
 - Weet ik niet/wil ik niet zeggen
27. *{routing: alleen muzikanten}* Kunt u aangeven hoe uw gehele inkomen in 2013 **procentueel** was opgebouwd, onderverdeeld naar soort inkomsten? *{% verdeling}*
- Toelichting:** niet iedere inkomstenbron zal voor u relevant zijn. Indien u het niet precies weet kunt u een globale schatting geven.
- Werkzaamheden buiten mijn creatieve discipline
 - Gages voor uitvoeringen/optredens
 - Werk in opdracht
 - Dienstverband als muzikant
 - Uitkeringen van collectieve beheersorganisaties zoals Buma/Stemra en Sena, en thuiskopie- en leenrechtvergoedingen
 - Royalties van een exploitant van mijn werk (bijvoorbeeld van muzikuitgeverijen)
 - Exploitatie van muziekwerken in eigen beheer
 - Overige inkomsten binnen mijn creatieve discipline

{routing: alleen als bij v27 percentages zijn ingevuld en deze niet optellen tot 100%}

Merk op

De door u ingevulde percentages tellen niet op tot 100 procent maar tot **{som percentages}** procent.

28. Wilt u dat wij bij de verwerking de ingevulde percentages naar rato aanpassen zodat deze wel optellen tot 100 procent? *{checkbox}*
- Ja, pas mijn percentages naar rato aan

*Gebruik de knop 'Vorige pagina' om zelf uw percentages aan te passen.
{einde routing}*

-
- i Beantwoording van de vraag is verplicht.
 - ii Antwoordoptie sluit andere antwoordopties uit.
 - iii Antwoordopties worden in willekeurige volgorde aan de respondent voorgelegd.

Bijlage C Aanvullende verantwoording enquête

Validatie

- Aantal beantwoorde vragen per respondent (inclusief subvragen): respondenten met minder dan 10 valide antwoorden op vragen, die alle typen rechthebbenden voorgelegd krijgen, zijn verwijderd uit de analyse. Het gaat in totaal om 157 respondenten die minder dan 5 (sub)vragen hebben beantwoord.⁵⁵
- De antwoordvariantie van de stellingen: geen of een zeer lage antwoordvariantie kan duiden op *straight-lining* bij het beantwoorden van de stellingen. Bij de stellingen over het opt-out-systeem zijn antwoorden van 9 respondenten gewist in verband met *straight-lining*.⁵⁶
- Dubbele invullers: op basis van IP-adressen, persoonskenmerken en antwoorden is bekeken of er onder respondenten dubbele invullers waren. Er zijn 3 respondenten verwijderd uit de analyse in verband met vermoedens van dubbele invulling.

Respons

Tabel C.1 Respons naar type rechthebbende en voltooiing vragenlijst

	Muzikauteurs	Erfgenamen	Uitgevers	Totaal
Vragenlijst deels ingevuld	171	15	4	190
Vragenlijst afgerond	474	30	26	530
Totaal	645	45	30	720

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Alle figuren, tabellen en analyses in dit rapport omvatten zowel respondenten die volledig als deels de vragenlijst hebben gecompleteerd, ten einde conclusies op een zo groot mogelijk aantal waarnemingen te baseren. Dit verklaart het wisselende aantal waarnemingen (de *N*) waarop de uitkomsten gebaseerd zijn.⁵⁷

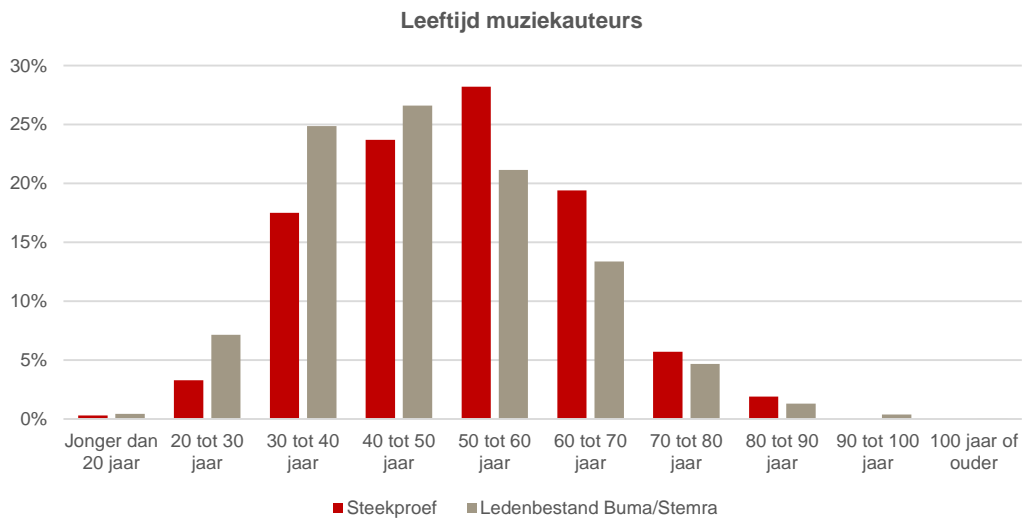
In de steekproef zijn jongere leeftijdscohorten ondervertegenwoordigd ten opzichte van het ledenbestand van Buma/Stemra, en oudere leeftijdscohorten oververtegenwoordigd:

⁵⁵ Dit betreft in alle gevallen respondenten die niet zijn toegekomen aan de stellingen over het opt-out-systeem (vraag 12 van de enquête).

⁵⁶ Deze vraag bevat zowel positief als negatief geformuleerd stellingen, waardoor het niet plausibel is dat een respondent op alle stellingen ‘(helemaal) eens’ dan wel ‘(helemaal) oneens’ antwoordt. Bij deze controle zijn de antwoorden ‘noch eens, noch oneens’ en ‘weet ik niet/geen mening’ buiten beschouwing gelaten, omdat het consequent kiezen van deze antwoordopties plausibel kan zijn.

⁵⁷ Daarnaast is slechts bij enkele enquêtevragen beantwoording verplicht gesteld. Ook dit verklaart het wisselende aantal waarnemingen.

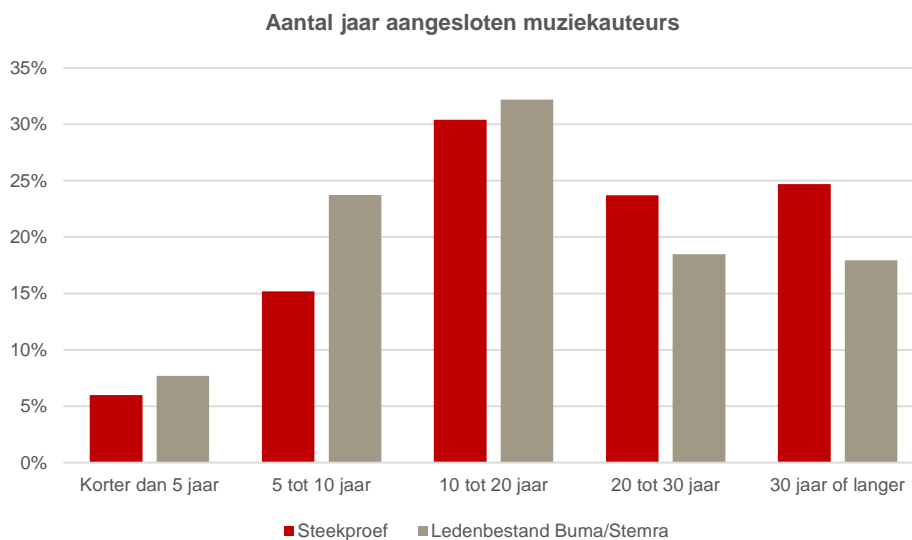
Figuur C.1 Gemiddelde muzikale auteur in de steekproef is ouder dan die in het ledenbestand

Bron: SEO Economisch Onderzoek

In de steekproef zijn kort aangesloten muzikale auteurs (tot 10 jaar) ondervertegenwoordigd ten opzichte van het ledenbestand van Buma/Stemra, en lang aangesloten muzikale auteurs oververtegenwoordigd:

Figuur C.2 Kort aangesloten muzikale auteurs ondervertegenwoordigd in de steekproef

Bron: SEO Economisch Onderzoek

De antwoorden van de muzikale auteurs zijn in deze rapportage gewogen (naar leeftijd, geslacht, wijze van aansluiting bij Buma/Stemra en het aantal jaren aangesloten bij Buma/Stemra) om tot een representatieve afspiegeling van alle muzikale auteurs in het ledenbestand van Buma/Stemra te komen. Dat impliceert vooral dat de antwoorden van jonge(re) en kort(er) aangesloten muzikale auteurs zwaarder wegen in de analyses. Gewogen tabellen en figuren zijn aangeduid met een ^ symbool achter het aantal waarnemingen (N).

seo economisch onderzoek

Roetersstraat 29 . 1018 WB Amsterdam . T (+31) 20 525 16 30 . F (+31) 20 525 16 86 . www.seo.nl